

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., József tér 10,
hová minden küldemény
intézendő.

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve.. 8 frt
Fél évre..... 4 »
Negyedévre..... 2 »
Az »IFJUSÁG«-gal együtt
évente két forinttal drágább.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom:

Az ember. Irta: Gerő Ödön. — A bécsi jubiláris kiállítás. Irta: Háber Samu. — A kulturegyesület eszméje. Irta: Timár Szaniszló. — Antiszemitizmus a modern francia irodalomban. Irta: Salgó Ernő. — Reusz Károly méltatása. Emlékbeszéd. Irta: Dr. Mezei Ferencz. — A »Magyar Állam« a Zsidó legényegylet-ben. Irta: Szabolcsi Miksa. — Hírek. Közgazdaság. — Pályázatok. — Hirdetések.
A mellékleten: Gyöngyszemek a talmudból és midrásból. — Könyörülj! (Héberből) Fordította: Roboz Andor. — Az orpheumokról. Irta: Dr. Szántó Manó. — Kvheleth (Vrhlicky). Fordította: Telekes Béla. — Életképek. Irta: Dr. Seltmann Lajos.

Naptár:

Vasárnap (1898. május 15-ika.) 5658 Ijar hó 23-ika. Hétfő 24-ike. Kedd 25-ike. Szerda 26-ika. Csütörtök 27-ike. Péntek 28-ika. Szombat 29-ike. Muszaf előtt bejelentik az ujhordat (mevorchin-hachódes). Hetiszidra: **Bamidbar**. (Mózes IV. könyve kezdetétől a 4. fejezet 21. verséig.)
Haftora: »V'hojo miszpar b'né Jiszróél k'chól hajom....«
(Hose a II. fejezete kezdetétől a 23. verséig.)

A z e m b e r .

Ott állott lelkesedő nagy sereg közepette a Vigadó termének dobogóján az ember, és beszélt Isten természetének csudáiról és az emberi akaratnak és erőinek csudatevéseiről is. Az ember, akit Nansen Fridtjofnak hívnak. Az ember, aki keserves kutató utakon járva, ott ahol az életre ráborult az örök csendet parancsoló fagyos hidegség, ott, ahol hetek hosszú idejére letűnik a nap, hogy a sötét éjszaka eluralkodhassék a jégmezőkön, ott, ahol az ős természet a korlátlan, az egyetlen ur, és nem javitgat rajta és nem segítget neki az emberi czélszerűség: sok mindenféle érzésnek volt a rabja, csakis a gyűlölt-ségé nem. Odafönt az ezer veszedelemnek világában, a Fram földéjén és a végtelen jégmezőn, a hosszú poláris éjszakában, amikor a holdfény csak öregbitette a hidegséget, az ember, akit Nansennek hívtak, csakis egyfajta meleget érzett: a szeretet melegét. Azok a prémes bőrökbe varrt vikingek, a veszedelmek edzett tanítványai, szerették egymást a legnagyobb szeretettel: az emberi szolidaritás érzésével. Rianó jégmezők, szakadó kristály sziklák, fenyegető halálveszedelem körös-körül... Aki ember, egymáshoz tartozik! Óh, nagy iskolája az emberi tudatnak az a veszedelem, a melylyel a rideg természet fenyeget!

És az embernek, a nagy iskola híres tanítványának, fülbe sugója lesz a bécsi nagyur.

Nansennek Lueger!... És sugdosva sugja, hogy ne menjen le a bécsi parádéről Budapestre, Budapest Judapesth. Hogy vigyoroghatott a maga szellemességén, mikor ezt a magyarázatot elmondta a kemény embernek, aki első a férfiak közt! S hogy bámulhatott, mikor azt a magyarázatot nem értette meg a sok mindenféle rejtélyek fölkatatója, aki tengerek mélységét és egek magasságát és mélységnek és magasságoknak titkait vizsgálgatta... Talán nem is olyan nagy szellem ez a Nansen Fridtjof, vagy talán... zsidó?! Hát nem zsidó. Talán lutheránus, talán katolikus, de mindenesetre ember. Ember, akit emberi tudatra tanított és az életet letengődők csoportjából kiemelt a természet fönsége. Oh Bielobalek vagy Baliobilek urak, akik ott káromkodtak az osztrák népakarat templomában, akik veszekedett erőlködéssel köpködtek az emberi tudatra, micsoda bárgyuság a ti bámulástok, amelylyel az embert nézitek!

Ott állott közöttünk, az elsőtétített nagy teremben és ezer ember lelkesedése köszöntötte az embert, akit Nansen Fridtjofnak hívnak. S hogy a fölolvadó pole lámpásának világa a zöld ernyő alól az arczára esett, erről a napsütötte, kemény vonásu, csontos arczról, leolvastunk egy egész észjárást. Hogy is akarta ebbe az észjárásba Lueger ur a maga elcsavargó gondolkozását beleilleszteni? Bolond igyekvés volt. A bécsi nagyur a sörös kedélyesség és az idej bor bölcseségének gázlóiban uszkál. Az ő expedíciói

csak ezeken a lépokon kutatnak, a kigyók-békák tájékán. S egyszerre lábujjhegyre áll a nagyur és fülébe sug a nagy embernek. Herr Collega, aki szintén utazott, csakhogy máshol és másban mint én, nem fertőben, hanem világot borító jégmezőkön, nem a bárgyuság, hanem a tudás öregbítéseért, ne menjen le, gengans net hinunter nach Judapesth!

Az ember nem mosolygott a sugalmon, csak meglepődött. Ohó, csak nem járok megint jégvilágban? Olyanban, ahol az agyvelők befagytak s a szívek jéggé váltak? Ahol nincs jeges medve és nincs foka, de nincs is ember. Oda-fönt szebb világ van, — 40° Celsiusnál. Mert a foka és a medve ott az elevenségnek képviselői, az ember pedig a küzdelemben sorsos, a bajtárs csakis szeretni tud. Szeret, mert emberek vagyunk, akik összetartozunk, hogy egymást támogassuk minden ellen, ami az emberinek veszedelme. S azután megijedt, ... talán először életében. . . Milyen jó, hogy az én expedicióm csak a sarkvilág hidegében, jégveszedelmeiben, néma csudái közt jár! Johansen hadnagy és Jakobson matróz és ti többien, ti is megtanultátok a nagy főiskolánkban, hogy mi az ember. Itt elfelejthetnétek. Ugy-e, ha megint utnak indulunk, a sarkvidékre megyünk, a poláris éjszaka kék sötét-ségébe, a hosszú nappal csillogó fehérségébe, a jégalpesek, a rianó-jégmezők, a tornyosodó kristály-ormok veszedelmei közé? Oda, ahol sokat kutattunk és sokat észleltünk, s ahol minden tapasztalásnak koronája az emberi tudat volt. Ahol fölfedeztetett az ember, aki semmi egyéb csakis ember, a szeretetnek embere.

A bécsi nagyur nem tudta eltántorítani az embert. A lépok gázlója a világoczeánok hősét, kedélyesség bálványa a szellem daliáját. S hogy ott állt előttünk, az ifjú utas, a Vigadó terem dobogóján, és a szóval küzdve s a német mondattal bajlódva, elmondta a maga viselt dolgait: valami megrázó büszke érzés ült a lelkünkre, s valami nagy fájdalom kapott a szivünkbe. Oh, nagy az ember, aki az emberi ideálok felé tör, kicsiny nagyon az a világ, amely még az emberi tudatnak sem lehet a hazája! *Gerő Ödön.*

A bécsi jubileumi kiállítás.

Először voltam az osztrák császárvárosban, aminek közlésével nem terhelném a nyájas és nem nyájas olvasót, ha nem tartoznék szorosán a dologhoz. A Bécsbe vonzó erő a jubilaris kiállítás volt, amelyet ő felsége Ottó főherceg patronátusa alatt szombaton délután adott át ország-világ kíváncsi közönségének.

Az »Egyenlőség« a maga jellegénél és megszabott munkakörénél fogva tulajdonképen nem tartoznék erről

az eseményről számot adni. A 39000 veteránnal és tüzoltóval nem is evégből fordultam én meg Bécsben; de ha már ott voltam, hát a szerzett benyomások közül azokról, melyek a mi specziális álláspontunkból is érdekelhetik az olvasót, röviden idevetek egyetmást.

Jubileum és mégis minő élettelen, színtelen ez a város. Nagy, vörösre mázolt póznák meredeznek ugyan a császár fölvonulási útján, fekete-sárga és piros-fehér lobogók libegnek rajtuk, virág guirland és jutott rájuk; de a házak, a paloták, a világítás halvány mását sem nyújtják annak, amit Budapesten láttunk — hogy a legközelebbi és legkevésbé exponált esetre hivatkozzam — pl. a német császár itt időzésekor.

Azt az ezeregyéjbe illő mesés képet pedig, amit a millennáris kiállítás hódoló menete mutatott, a megkardlanított veteránok komikus egyenruházata, a vidéki tüzoltó testületek aranyvállrojtú, ragyogó sisaku, tollbokretás ellentengernagyai, hamis muzsikájukkal, még ha a felvonult 13 katonabandát, valamint a christlicher Frauenbundnak és fehérruhás leánykáinak virágszóró jelenetét s a zászlós ipartestületeket belefoglaljuk is a képbe, de-hogy tudták ők nyújtani.

Csak a hocholás, néphymnus, muzsika mutatta a nagy lelkesedést, ami kétségtelenül igen olcsó módja — a loyális fölbuzdulásnak.

Azonban beszéljünk másról. Lehet, hogy csak külsőségek ezek és belőlük a közállapotokra, amiket Bécsben és Ausztriában az uralkodó társadalmi és politikai eszmék s az ezek körül dülő harczok teremtettek, következtetni nem lehet. Magát a kiállítást kell tehát megtekinteni: lássuk mit nyújtott ott a híres nemzeti erő, minő csodákban mutatja szellemi és anyagi képességeit, fejlődésének fokait és az eredményeket, melyeket egész közéletét megülő eszméinek: a reakciónak, a liberalizmus kipusztításának, a nemzettest zsidó hitű elemei visszaszorításának s az antiszemita ideálok előtérbe helyezésének köszönhet.

Siralmas egy kép! Minő dekadenzia! Az uj, az elmaradott Magyarország millennáris országos kiállításához képest minő keserves semmisség a kultura magasfokával hivalkodó Ausztria országos jubilaris kiállítása! Nem szólok arról, hogy egészen el sem készült és sok helyütt bokáig kellett a sárban gázolni; de megütődtem azon, hogy a közgazdasági élet egész vonalán minő gondolatszegénységet, minő hiányát a vállalkozási szellemnek, minő minimális mértéket az áldozatkészségnek mutatja ez a kiállítás.

Akár az ipari termékeket, akár a mezőgazdaságiakat nézzük — tehát azokat is, melyekben hitfeleinket érvényesülni soh'sem engedték, — nagy szegénységet látunk. Az egy Rotundan kívül, mely egy hatalmas arányú iparcarnok, nincs is sehol látni való, hacsak Bécs város pavillonjára nem vagyunk kíváncsiak, amelyben megtaláljuk Lueger és Strobach arczképét, akik előidézói a dekadenciának; de nem látjuk már ott Gröblnek, a

héten elhunyt volt polgármesternek képét sem, pedig ennek volnának némi érdemei a közelmúlt Bécs körüli.

A Rotundában divát- és luxuscikkek láthatók, néhány silány gép, s a hadsereg felszerelésének igénytelen kiállítása. Az osztrák »Bildung« is nagyon kis téren fér meg. Az élelmezésnek, »Nahrung« egy egész avenuet szenteltek. Itt lehet sörözni, enni, inni — akár pezsgőt is.

De a mi legjobban lepett meg, az a gazdasági kiállítás jelentéktelensége. Nem a gépekről szólok, mert azok szóra sem érdemesek, hanem két rendbeli hizóállatkiállításról. Ez egészen osztrák kultúra. Mutatta pedig ezt a kulturát 117 hizott szarvasmarha és 115 juh. Nem csak számszerint kicsiny ennek a két kollekciónak anyaga, hanem — leszámítva a magyar nagy uradalmak juh-kiállításait (nagyobbrészt grófi uradalmak, amelyek, hogy mit keresnek az osztrák jubiléris kiállításon, kitálatni nem tudom) — minőség dolgában is silány. Pedig Ausztria tele van czukorgyárakkal, gazdasági szeszfőzőkkel, amelyek nagyban üzik a szarvasmarha-hizlálást.

A kiállítók között — legalább amennyire nevükből következtethető, — kevés a zsidó hitt; de ennek megvan a maga oka-foka. Csak a zsidómentes Ausztria nemzeti erejét akarták megmutatni, ami miatt a kiállítás igazgatóságban is sok csetepaté folyt.

Mert valamely kiállítás nagy alkotásai a kereskedők, vállalkozók, nagyiparosok és gyárosok kezeiből és műhelyeiből kerülnek ki. Ezek az elemek a társadalmi erők elhelyezkedése folytán rendszeren a zsidó hittiek között találhatók. Ugy van ez Ausztriában is. De Ausztriában épen ezeket az elemeket szorították vissza, épen ezeket az elemeket kedvetlenítették el s épen ezen elemeknek vették el minden reménységüket, hogy alkotásaikkal, — bármily áldozatokba kerüljenek is azok és bármily hazafias érzés legyen is megteremtőjük — érvényesülhessenek. Ezek tehát, mivel a kiállítás vezetősége erre szinte kényszerítette őket és mivel önérzetük is föltámadt, elmaradtak a kiállításról. És ez az oka a bécsi jubiléris kiállítás szegénységének. Azaz, hogy bocsanat, mégis van valami látnivaló. A práterbeli császári jubiléris körkép, amely egyes képcsoportokban mutatja be az uralkodó életét, még a magyar koronázást is. Ezt a képet azonban Schnitzer J. a Czigánybáró szöveg-szerzője tervezte és Marmorek építette meg hozzá a palotát. Az első magyar ember és zsidó, a második csak zsidó; ők tehát nem tartoznak a szertetogolt osztrák nemzetesibe.

Nem irtam volna meg mindezeket, ha tanulságot nem lehetne belőlük kihüvelyezni: annak tanulságát, hogy mire vezet egy ország társadalmának, gazdasági erőinek szétदारabolása, egymásra vadítása. Ime, a büszke császár város, a hatalmas Ausztria, melynek iparától, gazdasági életétől féltjük a mienket s amely évtizedeken keresztül valósággal el tudta a mienket nyomni, — mikor ősz fejedelmét és a mi királyunkat is ünnepli és félszázados haladásáról, fejlődéséről, melynek épen derekára esett a csodás bécsi viágkiállítás, akar beszámolni — egy vidéki város kiállításának niveaujával áll elibénk. A reakció

műve ez, amely előre törtetve a társadalmi és közéletben, elvágta a gazdasági élet és fejlődés gyökérszárait és magát a kulturát is, — nem csak azt, mely a lelkekben él, hanem mely a földből és műhelyekből serked ki — élet-erőtől, fejlődési képességeitől fosztotta meg. A gazdasági és társadalmi harc nyomán mindenütt a nemzet romjai mutatkoznak. Aki ennek példáit akarja látni — az nézze meg a bécsi kiállítást s ha szelleme elrémül a sivárságon, nézze meg a kitagadottak szellemének alkotását: a körképet is.

Haber Samu.

A kulturegyesület eszméje.

A türelmetlenség hangját véltem kiolvasni *Sebestyén* Károly barátom leveléből, a melyet e lap szerkesztőjéhez intézett és a melyben a kulturegyesület eszméjét pendíti meg újra. Ha jól értettem, a szemrehányás szelleme leselkedett sorai között s mintha indolenciával vádolta volna a szervezés munkájával foglalkozó férfiakat.

A mi ebben a szemrehányásban engemet, a magam részét illeti, azt tudomásul veszem és csak arra utalok, hogy sem én, sem mások, a kik az eszme megvalósításán közreműködtek, nem ejtettük el az eszmét, sőt azon vagyunk, hogy a kulturegyesület a kor szellemének, az amalgamáció elvének és általában annak a magas színvonalnak megfelelőleg létesüljön, a mely a nemzeti eszmét ép úgy szolgálja, mint a vallás magas kultuszát.

Az, a ki legelső sorban megmozdította a gondolatot és előkelő szellemével az első impulzust adta hozzá: dr. *Silberstein* Adolf, mint biztosan tudom, a legnagyobb szeretettel csüng a gondolon és annak megvalósításán. Dr. *Sebestyén* maga is jelen volt (velünk együtt) azokon az értekezleteken, a melyeket e tárgyban tartottunk és hallotta az aggodalmakat, a melyeket különböző helyről mérvadó férfiak fölvetettek. Ezek az aggodalmak nem magára a tárgyra vonatkoztak. Ebben mindenki egy véleményen volt és megegyezően oda nyilatkoztak, hogy a kultúra nagy munkájában a zsidóság intelligens elemeinek bizonyos meghatározott rendszer szerint kell közreműködnie, a mit a testületi szellem könnyebben folytat és végez, mintha egyesek a magok inicziatívájára viszik ütközetbe intellektuális erejüket. Dr. *Silberstein* precíz fejtegetéseiben meg is határozta annak idejében az irányt és az elveket, a melyeket a kulturegyesületnek czélul kitűznie és szem előtt tartania kell. Hozzászoltunk akkor valamennyien, kibővítvén az eszmét s azzal a meggyőződéssel távoztunk, hogy a gondolat termékeny talajba hullt, ott gyökeret vert, a köztudatban ki fog csirázni, hogy az idők forgandóságában terebélyes fává növekedjék, a melynek hasznos gyümölcsei lesznek.

Hogy tehát eddig még sem öltött alakot, az nem annak tulajdonítandó, hogy a szervező férfiak bizonyos indolenciával viseltettek az eszme iránt. Az aggodalmak csak a részletekre, az idő kedvezőtlenességére és a megválasztandó eszközökre szorítottak.

Megbocsát, dr. Sebestyén ur, de ilyen nagy dolog, mint egy országra szóló kulturegyesület, nem teremthető meg elhamarkodva, az illetékes faktorok teljes bevonása és preparálása nélkül. Minden elhítt magnak szüksége van arra, hogy bizonyos ideig a termőföldben pihenjen, hogy annak tápláló és termékenyítő nedveit magába szívja és a növekedési proceszszus minden stádiumán átmenjen, nehogy korcsszülöttként, torzalakban jöjjön a világra.

Meg vagyok győződve róla, hogy dr. Silberstein Adolf úr nem csak igazat fog nekem adni ebben a kérdésben, hanem nyilatkozni is fog, megvilágítván a maga ékeszolásával a késlekedés okát. Valamennyiünk, a kik akkor az általa megpendített szép eszmét felfogtuk, bizalommal fogadtuk az ő aggodalmait az időpontra; az uralkodó viszonyokra és a megválasztandó eszközökre vonatkozólag. Csak Sebestyén Károly úr látszott elfeldni valamit, a mi a részletkérdéseket illeti. Megnyugtatóm kell, hogy az eszme ki van röpitve a világra, ott folytatja vándorutját és az időben, a mely azóta elmúlt, csak megerősödve, megizmosodva és új gondolatokkal meggazdagodva fog ismét felhangzani. Hogy annál hathatósabban megnyugtassam, értésére adom, hogy az alapszabályok régóta elkészültek már és jól eltéve várják az időt, a mely alkalmasnak bizonyul.

Az alapok, a mely az eszmét megszülte, még most is ugyanaz, a mely akkor volt. Nemzeti életünk virágzása és fejlődése, a hézagok, a melyek kulturális életünkben felmerülnek még most sincsenek kitöltve és a mikor a nemzet minden tényezője közreműködik e hézagok kitöltésén, a zsidóság óriási tért lát maga előtt e nagyszerű, nemzeti munkában egy erre a célra alakítandó testület megteremtésében résztvenni. A politikai és társadalmi faktorok mind megegyeznek abban, hogy a zsidóság fontos és nélkülözhetetlen tényezője a nemzeti politikának és kulturának. Egynek lenni a magyarral, a nemzeti eszmét és államot munkával, eszmékkel és gondolatokkal gazdagítani, a nemzeti ideált szolgálni, a válaszfalakat ember és ember közt lerombolni, a nemzeti köztudatot emelni: ez a létesítendő kulturegyesület célja, irányelve és alapeszméje. E cél körül csoportosulnak valamennyien, most is, mint akkor, a mikor először tanácskoztunk fölötte. Majd, ha a tényezőket mind bevontuk, ha az alapmunkálatokat befejeztük, kezdetünk csak hozzá az épület falainak megalkotásához, mint jó építésznek, a kik nem a tetőzeten kezdik a munkát, hanem a fundamentum megerősítésén.

Timár Szaniszló.

Antiszemitizmus a modern francia irodalomban.

Franciaország legelőbb emancipálta a zsidókat és legutóbb engedett kaput az antiszemitizmusnak. Ime, több mint száz éve, hogy a nagy forradalom nemzet-

gyűlése a többi polgárokkal egyenjogusította Franciaország zsidó vallású fiait is, de még alig van több huszonöt événél, hogy először emelkedtek antiszemita hangok a francia közéletben és irodalomban. Az egyenjogusítást nem volt oka megbánnia Franciaországnak: követelte a méltányosság, az emberi jogok tisztelete és jutalmazta az a hosszú sor kitűnő férfi, a kik e hosszú idő alatt, mert alkalmuk nyílt reá, jelentékeny szolgálattal fizették meg hazájuknak hitsorsosaik iránt való igazságosságát; az antiszemitizmus pedig ott sem más, mint átmeneti proceszszus, mely az elkeseredésből származott, a megtorlás eszméjéből táplálkozott és a felocsudással véget fog érni.

A francia antiszemitizmus története az 1870—71-iki háboru után kezdődik. Azelőtt nem tudott hódítani Franciaországban az antiszemita eszme; de a vereség, a lealázás megmunkálta a talajt, hogy kicsirázzék az antiszemitizmus növénye. Mocárban tenyészett lappvirág, mely elfonnyad, ha az ingovány felszárad . . .

Érdekes volna összevetni a francia és a német antiszemitizmust; az elemzés jellemző adatokat szolgáltatna a két népre. A német, a ki mindenben methodikus és tudományos, a race kérdéséből, ebből a történelmi chimaerából indul ki; a francziáknál a tévutra botlott chauvinizmus uralkodik és míg a német, az altaji, meg a semita fajnak a sokszoros keverődés és a közös hagyomány folytán immár csak logikailag felállítható, de a valóságban nem létező különbségén lovagol; addig a francia az idegen, de különösen a német ellen való haragját fordítja a zsidók ellen. A német antiszemitizmus önkényes philosophemákon alapul; a francziaké a hazafiság megtévedése.

Mert valóban a francia antiszemitizmus többé-kevésbé álcázott vagy nyíltan bevallott német-gyűlölet, melyhez ma a Dreyfus-ügyből támasztott kavarodás is hozzájárul, a mi lényegében ismét nem más, mint a német-ellenes haragtól elvakított chauvinisták dühöngése. És ezt a szellemet tükrözi a francia irodalmi antiszemitizmus. Nem annyira a zsidók, mint inkább a német zsidók ellen irányul; nem a francia haza zsidó gyermekeit, hanem a Franciaországba betelepedett német zsidókat illeti és nem a vallásnak, még kevésbé a fajnak a kérdése, hanem a hazafiságnak karrikaturázó nyilvánulása.

Ez az alap, melyből a francia irodalomban ma észlelhető antiszemitizmus kisarjad. Ez a lényeg, mely nyilvánvaló és a melynek horderejét nem kell tulbecsülni. Mert van ebben a mozgalomban sok olyan, a mi megnyugtathat jövője felől. Először is nem a zsidók, hanem a zsidóknak csak egy töredéke ellen irányul, azután olyan forrásból fakad, mely csak addig ömlik, míg a kiengesztelődés és a megtisztulás bekövetkezik, végül pedig könnyen helyreigazítható, a mi a támadásban általánosabb lehetne.

Hogy a francia irodalmi antiszemitizmus tulajdonképpen a németek iránt való ellenségeskedés, arra döntő bizonyítékot ad maga ez az irodalom. Végigfutva a *Vie parisienne* satyrikus czikkein, Hervieu néhány idevágó regényén és Gyp újabb könyvein — mert itt nyilvánul meg legélesebben az antiszemitizmus a francia irodalomban —, mi a konkluzió? Az, hogy ezek a szatírák és támadások valójában a németek ellen irányulnak. Azoknak a zsidóknak, a kik e könyvekben a kicsutolás sorsára jutnak, nem az a hünök, hogy zsidók, hanem, hogy németek. Nem vallásuk és nem is emberi

lényök a botránkyó a francia író előtt, hanem a németiségük. Észrevéteti ezt az író már neveiken, a francia föltre sértő kiejtésükön, de még inkább a munka tendenciáján.

A francia irodalom általában a legtürelmetlenebb minden idegenség ellen, legyen ez az idegenség valamilyen külföldi irodalmi termék vagy más nemzetiségű ember és ezt az idegenséget üldözi a francia a zsidókban is.

Amde kik ezek az idegen zsidók, akik a francia írók műveiben szerepelnek? Bankárok, vállalkozók, pénzemberek és tőzsdékapacitások, szóval azok, akik az internacionális tőke gyűjtőszava alá foglalhatók. A francia irodalom tehát itt is csak a kozmopolitizmus ellen küzd, mint minden más ágában az irodalomnak és csak annyiban foglalkozott a zsidókkal, amennyiben kozmopolitákat talál közöttük.

És itt következik az érem másik oldala. Azok a zsidók, akik a francia antiszemita irodalom célzáblájául szolgálnak, nem a francziák, mellettük és körülöttük vannak a francia zsidók, kikkel az irodalom másként bánhat és akiknek festése megakaszthatja a francia antiszemitizmus térfoglalását. A fináncvilágon kívül megtalálhatók a francia zsidók a polgárság kebelében és a tudósok társadalmában. Azok ellen, akik a francia irodalmi antiszemitizmust nagyítják és igazi jelentőségéből kiforgatják, a legjobb érv reámutatni azokra az irodalmi termékekre, melyek nem a nemzetközi tőke képviselőivel, hanem a francia zsidókkal foglalkoznak.

Ilyen munka Louis Dollivet könyve: *Sale Juif* (Piszkos zsidó) című regénye, mely a mult hetekben jelent meg (Paris. A. Colin, éditeur). Ez a könyv, mely élénk rokonságban van Herzl-nek *Az új ghetto* című szindarabjával, az u. n. *universitaire* francia zsidókat festi, küzdelemben ugyan az elítélletekkel, de rokonszenvesen és kellő világításba helyezve, hogy a francia zsidó épügy francia, mint más vallásu polgártársai és hogy ezzel az osztályyal szemben az antiszemitizmusnak nincs gyökere.

Hőse egy nagytehetségű zsidó orvos, akinek egyéni sorsa ugyan hajótörést szenved a bornirtságon; de akinek a személyisége példázza a középosztályba tartozó francia zsidókat és igazságtalansággá bélyegzi az idetevelt antiszemitizmust. Szembeallitva ezt a könyvet a fentebb jelzett francia irodalmi antiszemitizmussal, újra és még élesebb világításban látjuk, hogy mire kell redukálni tulajdonképen ennek a jelentőségét.

Világosan kitűnik ismét, hogy akik a francia antiszemitizmust általánosnak tüntetik föl, kiforgatják annak a jelentőségét és félreértik az indító okait.

A francia népet mindenben a hazafiság vezeti, így az irodalomban is és a francia irodalomban nincs antiszemitizmus, mert ami annak látszik, valójában németgyűlölet.

Ha majd a francziák megtanulják az idegen iránt való nagyobb türelmet, akkor az antiszemitizmusnak ez az árnyalata is el fog tűnni a francia irodalomból, melynek nincs történelmi lételelője és csak időleges lehet az állandósága.

Salgó Ernő.

Reusz Károly méltatása.

Emlékeszéd. Irta és elmondta dr. Mezei Ferencz, f. hó 8-ikán a pesti chevra-kadisa aggok házában.

Tisztelt Gyülekezet!

Ósi időszámításunk szerint ma egy eszten-deje annak, hogy *Reusz Károly* életének fáklója kialudt, hogy világa az örök fényvel egyesüljön.

Verőfényes tavaszi napon tüztük ki e ház homlokára a gyászlobogót, melynek árnya beborította e hajléknak minden zugát. De míg a lelkek a bánat sulya alatt görnyedeztek, ott künn minden ágról, minden virágról az ébredező természet derűje mosolygott.

Az elmulás, a könyörtelen enyészet feletti siralmunkba bele vegyült *onnan kívülről* a madarak titokzatos, hívó dala.

Dal az örökkévalóság változhatlan törvényeiről, csodálatos ének tavasz nyílásáról, ragyogó napsugárról — majd meg dermesztő télről, fagyos hantokról.

Ugy van, hogy az apró halmok előtt, hol a sajtó fájdalom zokogva roskad össze, nemsokára a megnyugvás érzetével állunk meg. — Az ember földi életének alkatrésze a halál és a halandó tüneményszerű léte felett ott ragyog az örök eszme, melynek sugarai átvilágítanak pályafutásunk minden homályán.

Ugy van az, hogy a leáldozó napnak sugarai nemsokára a homály borongós érzetét keltik, hanem az adott gyönyör emléken kívül új hajnal hasadásának reményét is magukban hordják.

A gyász árnya már elvonult, a könyvek forrása oly rég kiapadt és megkövesült fájdalomunk felett a kegyelet bontja ki szárnyait.

A bánat omladékain a hála, az elismerés repkénye fakad. Ki tudja, hány tavaszon öleli át e romokat, ki tudja meddig élnek gyökerei?

Létünk ma még üde forrás, melynek tükrében fürdik az élet fénye, melyből erő és igazság fakad — holnap megszűnik, emlékké válik, mely mindinkább elhalványul, míg nemsokára a nagy mindenségben eltűnik.

És a küzdelemteljes munkából, földi hányattatásunk hagyatékeképen, csak az a jó marad vissza, melyet lelki életünk egyesek és az összesség javára megérlelt, csak azok a nemes és igaz cselekedetek, melyek a közösségnek, az em-

beri társadalomnak erkölcsi tőkéjébe olvadva, egyéniségünktől elváltan örökös termelő erejüket megtartják.

Szivünk verése, lelkünk sóvárgása, szellemünk hite, az ideálok iránt való lángoló szerelmünk, kételyeink és minden, ami ingatag létünkhöz, rövid, gyarló vándorutunkhoz tapadt, leszáll velünk a sirba.

És ne hidd, hogy a porhüvelyünket takaró parányi helyen kibuvó fűszál, növény emlékedé. Nem. Kegyelet a gyökerök, vigasz a levelök és virághullatásukat lappangva követi a feledés. Hiába is szabódik szégyenkező lelked, hasztalan mardosod heggedő sebeidet, való igaz, hogy a fakadó élet az, melyre a sirok hazája emlékeztet.

Bölcs volt a férfiú, kinek szellemét ma körünkbe idézzük. Gondolataink tehát szabadon megnyilatkozhatnak, mikor az ő életéről emlékezünk, mely hosszu volt mint Istennek kiváló kegyeltjeié, áldásban gazdag mint csak keveseké.

Azért lelkünk mélyében megszólalnak rejtelmes gondolataink, hivatásunkról, ködként eloszló létünkről, ma mikor az ő emlékének hódolunk, hogy azt a siron túl is élő szeretetünkkel mentől hosszabb időre megóvjuk a robogó élet forgatagától.

Megnyugodva immár a Gondviselés végzésében, azt a nagy fényességet, mely az ő életéből felénk sugárzott, azt a jótékony melegséget, mely ez igaz férfiú kedélyéből felénk áradt, szeretnénk ide varázsolni, hogy példája világítson nekünk, tettekre hevítsen bennünket.

Mert az a derék férfiú legnagyobb áldása, hogy élete folyásából okulást meritünk, hogy példája a nemes és jó cultusára lelkesít, hogy még haló porában is hinti reánk áldását.

Azért örökitettük meg, nemes férfiú, a te arcvonásaidat is (a lepel lehull), hogy a jövő nemzedék, mely eljár e hajlékokba, hogy az emberszeretetnek áldozzon, mely eljár ide, hogy hitünk lángját éleszsze, lássa annak a frigynek jelét, melyet intézetünk a te szellemeiddel kötött

Művész ecsetje is csak haloványan adhatta vissza nemes arczodnak szigorúságban olvadozó jóságos vonásait. — Mennyivel gyengébb az én képességem arra, hogy a te nagy életednek rajzát adjam!

Életedben nem kerested az elismerést, sőt kitértél előle. Kitüntetések után nem vágytál és csak mosolylyal néztél a hiuság vásárjára. A szeretet volt tetteidnek rugója és egyuttal jutalma is. De most az én hálás lelkem úgy sejtí, hogy nemes atyai barátom a te emlékednek szentelt emez órában szívesen fogadod az én kezemből azt a szerény myrtus-ágot, melyet neked törekvéseidnek hű osztályosai általam nyújtanak.

*

Tisztelt Gyülekezet!

Midőn e díszes helyen egy igaz férfiú életére kívánom az emlékezet világosságát szórni, egyéni érzelmeinket el kell takarnunk, hogy tisztán lássuk, ki volt ő, milyen volt működése és mi volt az ő pályafutásának el nem enyésző hatása.

Jól tudom én, hogy nem rendkívüli, nem messzeterjedő az a kör, melyet *Reusz Károly* munkájával betöltött. De épen az próbálja meg a férfiú fajsulyát, ha egy szűkebbre vont hatáskörben azt az általános meggyőződést képes kelteni, hogy helyén van, ha azt a ügyet, melyet vezet, fel tudja ruházni a tisztesség, a méltóság és tekintély amaz attributumaival, melyek kivált erkölcsi testületeknek a hátgerinczét alkotják.

Reusz Károly egy Spanyolországból kiüldözött nemesi családnak ivadéka volt. Született Ó-Budán 1812. évi szeptember 16-án. Elődei évszázadokkal ezelőtt telepedtek le Budán. A családban hagyomány volt a jótékonyosság. A dicsőült atya Reusz Hirs hatvankét évvel ezelőtt alkotott végrendeletében ezerekre menő alapítványokat és hagyományokat rendelt, köztük számos keresztény intézetnek is. Abban az időben ezt csak a nagyon kiválók tették. *Reusz Hirs* temetésén egyedül szegények között 500 pengő forintot osztottak ki. Akkoriban ez nagy sor volt és e végrendelet nemcsak a jó mód, hanem az erősen kifejtett jótékonyossági hajlam mellett is tanuskodik. *Reusz Jakab* — Károly nagybátyjának — emlékét ma is számos nagy alapítvány hirdeti Ó-Budán. *Kann Armin*, az aggok háza nagy jótévője, sógora volt Reusz Károlynak, akinek nővérét birta nőül. És még folytathatnám ezt a sorozatot.

Néhai elnökünk kitünő neveltetésben részesült. *Gymnasiumot* járt és Bécsben technikai tár-

gyakkal foglalkozott. Behatóan buvárkodott a históriában, melyet igen alaposan ismert. Nagy jártassága volt a zsidó történeti irodalomban, melylyel halála napjáig előszeretettel foglalkozott. Meglepő ismeretei voltak a műtörténelem terén. Ifju korában maga is festett. Kitűnő vivó és híres lovas volt. Éles eszéről, gyors ítéletéről, haláláig épen maradt ritka emlékező tehetségéről méltán csodás dolgokat beszélnek. Apja végrendeletében fiának jelleméről, észbeli képességeiről és jó szivéről áradozó és ily okmányokban szokatlan meleg szavakban emlékezik meg.

Apjától örökölt nagy vagyonával 1841. év tavaszán Pestre költözött át, hol mint kereskedő, vállalkozó, bérlő, majd földbirtokos kiváló tevékenységet fejtett ki.

A társaságnak itt kedvence volt. Nemcsak hitsorsosai körében, hanem, ami akkor nagyon feltűnt, a keresztény uri társaságokban is kedvelték a lovagias jellemű, szókimondó deli férfit.

Az 1843. évben nőül vette a gazdag és előkelő Mandel Terézt. E házasságból két fiu született, akiket önmagáról megfélemedező áldozatkészséggel nevelt és támogatott. Szárnyukra bocsátván őket, a hetvenes évek elején üzleti tevékenységétől visszavonult.

A sors egyetlen embert sem kimél meg csapásaitól. Őt is érzékenyen sújtotta. Lelkének fenekén haláláig hordozott egy sebet, melyre abban a talajban keresett balzsamot, ahonnan fájdalma fakadt.

Mohó örömmel vállalta el tehát a chevrakadisa elnökségét, melyet neki 1877. évi április 1-én kitüntető figyelemmel felajánlottak. Szolgálni akart felekezetének, melyet lángolóan szeretett. Már előző időben mint a pesti izraelita hitközség előjáróságának tagja, jelét adta ügyszeretetének. Sőt egy félszázaddal ezelőtt a reform hitközség előjáróságában is tevékeny részt vett. Nem restelte ő ezt az utóbbi epizódot, noha most, mint egy konzervatív irányú intézet vezetője, amaz eszmék ellen küzdött, melyeknek egykor egyik zászlóvivője volt.

(Vége következik.)

H i r e k.

A »Magyar Állam« a »Zsidó Legényegylet«-ben.

Ha nem hat cikkről volna szó, Isten ucsese, nem venném a lelkekre, hogy a »Magyar Állam«-ban péntektől-péntekig a zsidóságot a kulturában tárgyoló cikksorozat az »Egyenlőség«-ben közzé ne tegyem. Ebben a nagy drágaságban jól esnék egy kis olcsó kacagás a mi olvasóinknak is. Az adatok, az okoskodás, a következtetés mind párjukat ritkító dolgok, úgy, hogy én utólag őszintén megharagudtam a kis *Tauber* Dezsőre, hogy tavaly, mint azt annak idején megirtuk, a góliát-termetű *Petrassevich* Gézát nyílt utcán, világos nappal, tanuk előtt megkorbácsolta. Hisz azt az embert nem lett volna szabad bántani, hisz annak az embernek nincs sütni valója!

Hogy a »Magyar Állam« közölte cikkeit, az nem bizonyít állításom ellen. Nem azt akarom ezzel mondani, hogy a »Magyar Állam« közöl más hülyeségeket is; nem, hanem inkább azt, hogy közölte *Petrassevich* Géza cikkeit, anélkül, hogy azokat elolvasta volna, mint azt alább be is fogom bizonyítani. *Petrassevich*ről ugyanis tudja a »Magyar Állam«, hogy az antiszemita egyetemi hallgatóknak a vezetője volt, cikkei a zsidóságról a kulturában szólnak: mik lehetnek hát azokban más, mint jó dolgok, mint a »M. Á.«-nak való dolgok; kaptak hát rajta es közreadták olvasatlanul. Mert annyira a feje lágyára nem esett az a lap, hogy a hülyeségeknek olyan válogatott gyűjteményeit elolvasásuk után is közölte volna. Nem közölte volna már azért sem, mert a mit *Petrassevich* mond — persze nem fogta föl ő azt észszel — tulajdonképen a zsidóság hallatlan dicsőítése.

Tessék csak figyelni.

Petrassevich Géza utálja, megveti, gyűlöli — Horatiust (tán épen Horatiusból bukott), de miért? Csak azért, mert zsidó volt. Halljátok, antiszemiták és némuljatok el. A római irodalom aranykorának legnagyobb költője, a klasszikusok szemefénye, virága: zsidó volt. Ezt igazán nem tudtuk még, el kellett jönnie *Petrassevich*-nak és el a »Magyar Állam«-nak, hogy ezt a nagy örömet nekünk meghozza.

Hogy *Petrassevich* Géza a halhatatlan venusait annyira gyűlöli, annak még más oka is van. *Petrassevich* ugyanis ki nem állhatja a talmudot (melyet soh'sem látott), már pedig Horatius a talmudot tanulmányozta, (És ezt egy lap, mely arra tart igényt, hogy komolyan vegyék, megjegyzés nélkül közre adja). Hát elfogyott, urak, a vágott dohányjuk? Horatius Augustus korában élt és meghalt ezelőtt 1902 esztendővel. A talmudot halála után jó 100 esztendővel adták ki. — Mindegy, Horatius mégis talmudzsidó volt.

»Már diákkoromban, — írja szórul-szóra *Petrassevich* a »M. Á.« május 7-iki számában — olyan sajátságokat, olyan karaktert fedeztem föl Horatius Flaccusban, mely teljesen elütött a római karaktertől, s a mely elűt a kereszténység szellemétől is.«

Tessék elgondolni: a kereszténység szellemétől, melynek alapítója 8 évvel Horatius halála után született. —

A rómaiak — folytatja *Petrassevich* — nem tudták mi ez, s tisztán Horatius excentrikus egyéniségének tudták be mind eme jelenségeket; ma már tisztán áll előttünk, hogy mindez nem egyéb, mint a zsidó szellemnek, a zsidó géniusznak, a Talmudnak ódáiban és szatirákban való ellenállhatatlan megnyilatkozása.

S ebben a tekintetben Horatius őse valamennyi nemzet összes zsidó költőjének. Nézzük sorba csak a legkiválóbbjait: Jehuda Halevyt, Heinét, Börnét, Lindaut (hát Lindau zsidó?), Nordaut, Miuszkyt (hát ez kicsoda, meg aztán bizonyos, hogy zsidó?), Natsont, Sachser-Masochot (atyja testvére kanonok volt, anyja nagybátyja püspök), Auerbachot, Kiss Józsefet, Bródy Sándort. Mindegyiknek egyéniségében van valami Horatiusból

(s ez Petrassevich szerint gáncs. Szegény fiu!). csakhogy ez az egyéniség a munkálataikban nem mert most még szabadon megnyilatkozni.

Azt a határtalan fenhéjazást, felsőbbségérzetet, szarkazmust rosszindulatú gúnyt, melyet minden keresztény társadalom és kultúra iránt éreznek, most még magukba fojtják, mert még nem érzik elérkezettnek rá az időt. Horatius meg mert tenni. (Horatius mert ki is mondani a gúnyt, melyet a keresztény-társadalom ellen érzett, mi? És mindezt jóval Krisztus születése előtt! És a magyar katolikus theologusok lapja ezt kinyomatja! Szegény theologusok.)

Remek Petrassevich bizonyítása is. Beszél a zsidókról a drámai művészet és az ének terén:

»Legalább Rachel — írja — Sarah Bernhard, Lewinszky (megteszi ezt is zsidónak), Davidson, a két Patti (a zsidónak ajándékozta ezeket is? be bőkezű!), Levy (hol tett szert hírnévre ilyen nevű színész, vagy énekes?), Lucca (no de ez már sok!), Wieniawsky (mit akar ettől? hisz nem csak, hogy nem zsidó, de sem nem énekes, sem nem színész, hanem hegedűművész), Ney arról tanuskodniak, hogy e téren megállják helyüket.

Ez azonban karakterükből önkényt folyik. A sok ezeréves viszontagság alatt nagyon jól megtanulták az alakoskodást s nem kerül nagy fáradságukba ilyen vagy amolyan érzelmeket ölteni magukra. Ez a felvett érzelem azonban náluk csak a felszínre marad, sohasem ragadja magával a szívet is s ezért a zsidó művészek játéka nem is hat közvetlenül. Látszik rajtuk, hogy alakoskodnak, a minék pedig egy igazi színészen nem szabad meglátszani

Hogy ezt elmondta Petrassevich Géza, meghatva érvelésének meggyőző erejétől, így folytatja: »Tehát bebizonyítottam, hogy a zsidó a művészet terén nem árul el önálló fölfogást, külön szellemet. (Hát nem bizonyította be napnál világosabban? Van ott ész, Petressavich úr, mi?)

Még furább, a mit, mint ő mondja, a zsidó államférfiakról, bizonyít Disraeli, Gambetta, Cremieu koruknak fiai voltak és nem igen látszik meg rajtuk a zsidó szellem — írja Petrassevich Géza; »Luzatti, Lasker, Bamberger, Mendirab-l (hát ez kicsoda?) Liebermann (a berlini antiszemita vezért Petrassevich úr zsidónak teszi meg és államférfiúnak). Fould, Raynal, Goschen (ez is?) Friedenthal, Jules Simon (még egy elkeresztelés), Curcirin gróf (hol szedhette föl ezt a csodát?) Arnim gróf (no hallja, hogy ezt is megteszi zsidónak, ezért megérdemli, hogy megegyeszen találkozzék a kis Tauber Dezsővel), Hamburger (hát ez miről híres? vagy a streliezi rabbit gondolja, de hisz ez nem volt államférfiú soha), Wachmann (sic) és Falk mind kiváló politikusok voltak, nem volt irodalmi működésükön szemita bélyeg, de egyéniségükből nem rit e ki mindenhol kétségtelenül keleti származásuk?« Petrassevich ezek után bebizonyítottnak látja, hogy ezek az államférfiak veszedelmesek a kereszténységre nézve és hogy ezt csak nem vonhatja kétségbe senki sem. (Ilyen bizonyítás után hogy is lehetne?)

És így és ilyet bizonyít a »Magyar Állam« czikkírója a zsidó tudósokról, írókról és művészeikről (a zsidók között természetesen egész csapat keresztényt sorolva föl); mig oda konkludál, hogy a zsidó tisztán — egy nyelvet sem tud, (de Horatius csak tudott tisztán latinul?) meg oda, hogy az ó-testamentumot nem zsidók írták (de az evangéliumot azt csak concedálja?); mikor aztán ilyen módon a zsidót mindenből kizárta, még a saját bibliájából is, bebizonyítottnak látja, hogy zsidó ezen a világon minden, hát még Magyarországon! És itt követeli el Petrassevich úr ezt a páratlan »stikli«-t, melyből mi egész határozottan következtetjük, hogy a »M. Á.« szerkesztője olvasatlanul adta ki Petrassevich úr ideális bolondgombáit.

Képviselése eme zsidó troubaduroknak és alabardosoknak — írja ugyanis Petrassevich a Magyar Államban — az »Othon« meg a »Budapesti Ujságírók Egyesülete«. Egyik a másiknak látszólag ellensége, pedig az egyik 19, a másik egy hián 20; az egyikben 80,0 a zsidó, a másikban 85,0.

Igen szellemesen nevezte el egyik kiváló keresztény publicistánk az egyiket »Köbi körnek«, a másikat »Zsidó legényegylet«-nek.

Ebben a másikban, azaz a »Zsidó legényegylet«-ben a »Magyar Állam« nyolcz emberével, azaz egész szerkesztőségével van képviselve; 6 közülök rendes tag, egy választmányi tag, a gazda pláne, az igazán derék és tolerans Czikklay Lajos, a »Magyar Állam« segédszerkesztője.

Ezek után akármilyen legyenek, ha olvasták Petrassevich cikkeit a Magyar Állambeliek; különben is hallom, hogy a dolgot szörnyű mód restellik.

Ha restellik, expiálták bűnöket, de máskor aztán ne csapassák be magukat holmi Petrassevich Gésától.

A fiatal urnak különben való jellemzésére, közülük czikk-sorozatából a következő kis részletet:

Saját két fülemmel hallottam három évvel ezelőtt Bécsben egy nem bécsi embertől, a mint egyik társának kérdésére, hogy ki az a fiatal ember, a kivel az imént beszélt, szánakozva mondá:

— Egy hülye nációnak jobb sorsra érdemes tagja.

— Tehát bizonyosan magyar! tette hozzá a másik.

S azt nekem szó nélkül el kellett tűrnöm, mert hiszen félig-meddig igazuk volt.

»Bekennutniss einer edler Seele« mondaná a német.

Tudja, hogy az infámia, amit itt elbeszélt, Petrassevich ur? Magyar-e ön, Petrassevich ur? Én azt hiszem, hogy olyan magyar a szíve, amilyen magyar a neve.

Szabolcsi Miksa

— A VI. izraelita községkerületi közgyűlés, mint már előző számunkban megírtuk, június hó 7-ikén tartja évi közgyűlését Budapesten. Ennek napirendjét most küldötte meg a tagoknak az elnökség. Eszerint a napirend tárgyai a következők:

1. Elnöki jelentés.

2. Elnök, elnökhelyettes és 9 előjáró választása.

3. A kerületi bíróság két elnökének és két elnökhelyettesének megválasztása s 24 bírósági tag kisorsolása. A kongr. szerv. szab. 66. §-a szerint »a kerületi képviselőlet évenkénti ülésében 24 képviselőtag sorshuzás útján választatik, kik közül az első kisorsolt 12 tag az év első felében, a másik 12 tag pedig az év második felében mint bírák működnek. A kerületi képviselőlet a bírák mindkét osztályának számára saját kebeléből még a sorshuzás előtt egy elnököt s elnökhelyettest választ, kik mindnyájan a ker. előjáróság kezeibe azonnal fogadást tesznek«. Együttal tisztelettel jelentem, hogy a lefolyt évben a kerületi bíróság egybehívása szükségessé nem vált.*

4. Költségvetési bizottság választása a kongr. szerv. szab. 60. §-ának d) pontja alapján, mely szerint a képviselőlet hatásköréhez tartozik: »az irodai szükséglet s a kerületi képviselők utazási átalányára vonatkozó évenkénti költségvetésnek megállapítása s ennek a képviselők számarányához képest egy alakítandó bizottság általi kivetése a kerület egyes községeire«. Eddigelé e bizottság működésének szüksége lenn nem forgott.**

5. A kongresszusi választókerület beosztását előkészítő bizottság választása. A kongr. vál. szab. 3. §-a szerint a képviselőtestület »a községkerületet az izraelita lakosság számarányának tekintetbe vételével annyi lehetőleg egyenlő választókerületre osztja, a mennyi a községkerületre esik és egyszersmind — a lélekszám arányához képest és azon alapely szemmel tartása mellett, hogy

* Ez azt jelenti, hogy a hírközségekben nem volt semmi pörpatvar, a mi igaz becsületükre válik. Szerk.

** A mi meg a tagok áldozatkészségéről tesz szép tanúságot, hogy a költségeket maguk viselik. Szerk.

száz lélek után egy választó férfi küldessék — megállapítja, hogy a kerület minden hitközsége hány választó férfit küldjön az izr. egyetemes gyűlési képviselő választásához. Minthogy a képviselőtestület eddigelé nem jutott abba a helyzetbe, hogy ebben az ügyben határozhasson, a szükséges javaslatok megtételére újból egy bizottság kiküldését hozom javaslatba.

6. *Központi oktatásügyi bizottság és vidéki fölügyelők választása.* Első ízben az 1892. évi május hó 3 án tartott ülésében választott községkerületünk képviselőtestülete egy tanügyi bizottságot a végből, hogy az a kerületbeli hitközségek iskoláiról statisztikai és tanügyi szempontból, főképp pedig a nép- és középiskolai intézetekben nyújtott vallásitanításról kimerítő jelentést tegyen. Ez a bizottság fölkérte a hitközségeket a szükséges fölvilágosítások megadására s tanterveik beküldésére. Minthogy azonban a bizottsági elnök megbetegedése folytán a begyűlt anyag még eddigelé teljesen földolgozva nem lett, ennek folytán hason bizottságnak újból való választását bátorodom javaslatba hozni.

7. *Jótekonysági bizottság választása.* Minthogy a községkerület képviselőtestülete az 1895. évi június hó 10-én tartott ülésében ily bizottságot választott, hason bizottságnak újból való választását szintén javaslatba hozni bátorodom.

8. *A képviselőtestület legközelebbi ülése helyének megállapítása.* A kongr. szerv. szab. 62. §-a szerint »a képviselőség mindenkor előre határozza meg legközelebbi ülésének helyét«.

A meghívón, melyet *Schweiger Márton* elnök irt alá, megvan a községkerület újonnan választott tagjainak névsora: összesen 129 tag neve.

— **A pesti chevra-kadisa,** melynek nagyszabású tevékenységéről a lapunk előző számában bőven ösmertett jelentés számol be, vasárnap, f. hó 8-ikán tartotta évi közgyűlését, az első, mely az új elnök vezetése alatt folyt le, az első, melyen más mint magyar szó el nem hangzott. A pietásnak áldoztak *Ehrlich Mózes* elnök első szavai, mire a titkár és ügyész *dr. Mezei Ferencz* a meleg és szívből fakadó, gyönyörű méltatást olvasta föl a jelentés bevezetéséből, melyet *Reusz Károly* emlékének szentelt és a melyet jegyzőkönyvileg is megörökítettek. Megválasztották azután a számvevő bizottság tagjait: *Breitner L.* Zsigmondot, *dr. Furkas Emilt*, *Fléischl Sámuel*t, *Fürst Jakabot*, *Schwarz Ármint*, *Weisz Emánuel* és *Wolfner Józsefet*, mire a közgyűlés *Tenczer Pál* ajánlata fölolvastottnak tekinti a jelentést, a költségvetést elfogadja (mindakettőt ösmertettük) és megadja egyhangulag a fölmérvényt. Fölszólt erre

Weisz Berthold, országgyűlési képviselő és magasan szárnyaló beszédben esetelte a chevra-kadisa, a zsidóság eme legsajátosabb intézményének, Izrael eme klenodiumának föladatát. Igazabban sehol sem nyilatkozik meg — ugymond — a zsidóság szelleme, mint épen itt, a jótekonyság, a hit és a kegyelet e templomában, mely összeköti a múltat a jelennek, az eget a földdel, a mi világunkat a tulvilággal. A szent egyesület mélyen eresztette gyökereit Izrael talajába, ebből a talajból kap életet, de gazdag, lombos ágaival meg is védi az éltet adó talajt. Ebben az értelemben ápolta, emelte, erősítette és fejlesztette ezt a mi szent intézményünket az elhunyt bold. elnök, és ugyanennek szenteli életét az új elnök (éljenzés), aki mióta új méltóságát elfoglalta, valóságosan szélnek eresztette minden egyéb teendőjét és minden idejét, minden óráját a chevra-kadisának áldozza. Fölfogta és teljesíti szentül a biblia parancsát: *v'chol*

v'ovcho u-v'chol nafs'echo, egész sziveddel egész lelkeddel. (Éljenzés)

És még sem mondtam eleget, midőn azt állítom, hogy szeretett elnökünk becsületesen folytatja áldott emlékü elődje munkáját. Mert ő ennél többet tett. *Magyarrá tette a chevra-kadisán, ami nem volt még rajta magyar.* Mert mi magyarok vagyunk szintén teljes szívből, egész lélekkel (Hosszantartó éljenzés.) Magyarok vagyunk, a dicső magyar nemzet odaadó, hű polgárai, kik egyedül és kizárólag *ettől a szent földtől* várjuk üdvünket, *ettől a földtől*, melyért élünk halnunk kell.

A magyar nemzet a mi nemzetünk és a magyar haza a mi hazánk örökre, elválaszthatatlanul. (A hallgatóság, mely megértette, hogy ez tiltakozás a *szionizmus* ellen, szónokot zajosan megéljenezte). Ebben az értelemben működik a mi elnökünk (Éljenzés) ezért fárad, ezért küzd és én azért mondom, hogy a midőn kegyelettel adózunk a múltnak, ajándékozzuk meg egész szeretetünkkel, a jövőt, *Ehrlich Mózes* elnökünket. (Éljenzés; a szónokot minden oldalról üdvözlük). Elnök meghatva mond köszönetet az ovatióért, melyet ő csak azután akar kiérdemelni, kéri a tagok támogatását és a gyűlést be-rekeszti.

Reusz Károly képe, melyről *dr. Mezei* beszéde alatt lehullott a lepel, és melyet *Bruck Lajos*, a hírneves festő készítette, nagyon szép egy kép, de a kit ábrázol, az nem *Reusz Károly*. A megboldogult elnököt ugyanis emlékezetből kellett megfestenie, mert soha sem lefeszteni, sem lefényképeztetni magát nem engedte. *Zilzer Antal* képe, melyet az aggok háza részére festetett meg a chevra-kadisa és melyet szintén az nap este lepleztek le ünnepélyesen, még kevésbé hasonlít ahoz, kit ábrázolni akar; annál tökélete-ebb és annál találóbb volt a kép, melyet *dr. Mezei Ferencz* az aggok házában tartott remek emlékbeszédeben *Reusz Károlyról* igaz mesteri kézzel festett és mely a nagy hallgatóságot valósággal elragadta. Az elhunyt nagy elnök emlékét tisztelő beszédet más helyen egész terjedelmében adjuk. A chevra-kadisa, mely a beszédet külön füzetben is kiadja, maga magát is megtiszteli kegyeletös eljárásával. Mert érdemes férfiakat tisztelni, haláluk után tisztelni, erény és becsületére válik annak, ki gyakorolja. Itt csak arra a városligetben, a Hungaria-ut és Erzsébet-királyné-ut sarkán lévő gyönyörű intézetre akarjuk fölhívni a figyelmet ebből az alkalomból. A székes-főváros egyik legszebb intézete ez és az 50 munkaképtelen agg és aggnő valóságos imádatlással és üdvözléssel a chevra-kadisán, melynek nyugodt életalkonyukat köszönhetik. Nem szegényház az, hanem hotel, szép kerttel, nagy, szellős szobákkal, termekkel, pipatoriummal, olvasóval, lüldövel, pompás kosztal és gyönyörű kis templommal. (Az intézet elnöke és jóltevője fennállása óta: báró *Schossberger Zsigmond*, áldozatkész és buzgó gazdája: ifj. *Heidelberg Mór*).

Megható volt és sokak szemében köny csillámlott, mikor *Mezei* emlékbeszéde után következett esteli ima végén 30 fekete ruházatu, fehérszakálu öreg ur áhitattal mondotta el *Reusz Károly*ért a kaddis-imát, mit a fiu mond el elhunyt szüleiért.

— **A pesti hitközség választásai** az őszi kerületnek sorra. A választások vezetésére még az április hó 3-iki közgyűlésből 20 tagu bizottságot küldöttek ki, a melyben a hitközségi képviselő testület is megválasztmány is egyenkint 10 taggal vannak képviselve. Ezek a tagok a következők: a képviselő részéről: botfai *Hüvös József* dr., *Fürst Jakab*, *Wahrman Sándor*, *Ehrlich G. Gusztáv*, *Mandel Mór*, *Weiner Károly*, *Rosenberg Mór*, *Halász Frigyes* dr., *Bettelheim Miksa* és *Seemann Ignác*. A

választmány részéről: *Tenczer Pál, Adler Gyula, Neumann Antal, dr. Breitner L. Zsigmond, Keppich Lipót, Hatvany-Deutsch Sándor, Herzmann Bertalan, Mandel I. Ignác, Fleischmann Ede és Schlesinger Ignác.* E bizottságnak 101 képviselőtestületi tagra kell megejtenie a jelölést, a kik közül 51 választmányi tag, s ezek közül 5 előjáró és az elnök leszen jelölés alapján választandó. A választást vezető bizottság, a mely a választók lajstromát is összeállítja, f. hó 11-ikén alakult meg, a midőn elnökké az e minőségben már 12 év óta szereplő *Tenczer Pált*, alelnökké *Keppich Lipót*ot és jegyzővé *Neumann Antal* drt választották. A tisztviselők megválasztása után *Kohner Zsigmond* hitközségi elnök, hivatkozván a nagy munkára, mely a megnövekedett szavazók számánál fogva a bizottságra vár, följajnlotta az előjáróság támogatását. *Tenczer Pál* felelt erre a bizottság nevében s arra hivatkozott, hogy könnyű leszen munkájuk, mikor tetteikben az a lelkesedés vezeti őket, a melyet *Kohner Zsigmond*nak mintául szolgáló buzgalma, ügyszeretete és önzetlen fáradozása kelt bennük. Az előkészítő munkálatokat a hitközségi iroda fogja végezni, hogy a bizottság tárgyalásainál alapul azok szolgálhassanak.

— A pesti izr. nőegyesület hétfőn, f. hó 16-án d. u. 4 órakor a pesti izr. hitközségi épület dísztermében (VII. Sip-utca 12. sz. a. II. em.) tartja meg XXXII. rendes évi közgyűlést, melynek tárgyai a következők: 1. Az évi jelentés felolvasása. 2. A számvizsgáló-bizottság jelentése és a fölmentés feletti határozathozatal. 3. A számvizsgáló bizottság megválasztása. A közgyűlést *Özv. Herzl D. Antalné* alelnök hívta egybe a választmány nevében s ez uttal történik először, hogy a nőegyesület közgyűlésének helyéül a pesti izr. hitközség dísztermét választották.

— Az izr. Magyar Irodalmi Társulat 1898. május hó 19-én, csütörtökön, d. e. 11 órakor a pesti izr. hitközség síputcai helyiségében *rendkívüli közgyűlést tart*, melynek tárgyai: 1. Elnöki megnyitó. 2. Felolvasás, tartja *Bacher Vilmos*. 3. A *Tenczer-féle pályakérdés* eredményének kihirdetése. 4. A Társulat alapszabályainak módosítása.

— A *Schenk-féle theoria és — a talmud* Lapunk f. é. 4-ik számában már említettük, hogy már a talmudszerzők is foglalkoztak a gyermek neme előzetes meghatározhatóságának teoriájával és közöltük *Nidda* traktátusa 31-ik oldalán olvasható *Rav-Katinától és Rabbától* ajánlott módot, melyet ők csalhatatlannak tartottak és melyről azt mondják, hogy a mellett az eljárás mellett pusztán csak az apától függ, hogy minden születendő gyermeke fiugyermek legyen. *Schenk* teoriája, mely a napokban magyarul is megjelent, a sulypontot a nőre helyezi, még pedig a táplálásra. A bécsi professor tehát (ki különben ösmerheti a talmudot, mert valamikor *bachur* volt) egészen más alapokon építi föl teoriáját és mégis könyvét olvasva, nem egy helyen csodálattal telünk el a talmud iránt. *Dr. Schenk* könyvében ugyanis nem egy, a tudománytól megállapított olyan axiómát olvasunk, melyeknek nyomára akadunk a sok száz év előtt kiadott hatalmas zsidó encyclopaediában, melyet olyan korban állítottak össze, mikor az orvosi tudomány és különösen az anatomia a modern medicinához képest jóformán alig létezett.

Azt olvassuk többek közt *Schenk* munkájában, hogy a táplálékváltozás, melynek az új theoria a nőt

aláveti, beszüntethető a boldog állapot 3 ik hónapjának kezdetén. A nemkülömbőség ugyanis a 3-ik hónapban fejlődik és fejeződik be. Abban az időben azonban már azt többé befolyásolni nem lehet, hanem igenis előzetesen. Ezt olvasván, a talmud ösmerőjének eszébe jut, hogy erről már tudomásuk volt a talmudszerzőknek, amit annál inkább bámulunk, mert hisz abban az időben a holttest bonczolása főben járó bűn volt.

A talmud *Berachot* című traktátusában olvassuk: «Vétezik, mert haszontalanul említi Isten nevét, aki neje boldog állapota 3-ik hónapja után így imádkozik: Engedd, uram Isten, hogy születendő gyermekem fiu legyen!» Miért haszontalanság és vétek az ilyen ima? Egyszerűen azért, mert a talmudszerzők tudták, hogy a születendő gyermek nemkülömbősége a harmadik hónapban be van fejezve és azon többé misem változtathat. És minthogy a talmud szerint vétezik az, ki a természet rendje megváltoztatásáért könyörög (szintén *Berachótban*) vétezik ennél fogva az is, ki oly dolog megtörténteért imádkozik, mely vagy ugyis megadatott már, vagy pedig természetes uton elérni ugy sem lehet. *Eötvös Károly* pedig megrázza erre hatalmas fejét, utánozhatlan modorában így káromkodván az *Abbazia* híres asztalánál: adta hunczut vén zsidai! az ember el sem hinné, mi mindennel nem foglalkoztak azok a rabbi *Bunda* ben *Ködmön-ök* és rabbi *Csizma* ben *Papucs-ök* már ezelőtt 1500 esztendővel, mikor a mai mívelt európai nemzetek még a nyereg alatt sütötték a pecsenyét!

— A bécsi izr. Alliance, mint irtuk, f. hó 8-ikán tartotta meg ez évi 25-ik közgyűlését. A közgyűlésen a jelentésről, mely az egyesület egész negyedszázados munkásságát, melyet röviden ismertettünk, föltünteti, többen a kritika hangján szóltak s különösen azt emelték ki, hogy az egyesület az utóbbi tíz évben erősen hanyatlott, ami igaz is. Az egyik felszólaló, *Rabel Arnold* dr, azt ajánlotta, hogy az egyesület hasson oda, mikép Magyarországon is alakítsanak a bécsi Alliancehez hasonló testvéregyesületet Szónok az alapításra a pesti izr. hitközséget tartja felkérendőnek. A magyarországi Alliance alapításának indokául az hangoztatták, hogy a magyarországi szervezet, mint a kelethez legközelebb fekvő, igen sokat tehetne a keleti hitfelek kulturális fölségítésére és polgári jogaik megszerzésére. — Mi a magunk részéről azt hisszük, hogy a Bécsből kinált akcióra se pesti a hitközség, se a magyarországi zsidóság ne vállalkozék. Kulturális feladataink nekünk idehaza is vannak, ezeknek szolgálatára létesült az izr. közalap, melynek mulhatlan fölgyarapítása leköti minden erőnket. Politikai akciókba pedig mi nem mehetünk bele, mert ezt felekezeti feladatnak el nem ösmerjük. Nekünk csak egy politikánk lehet: az a mi a magyar nemzeté.

— Szakadás a sionisták között. A zsidó állam álmodozói *Herzl* és *Nordau* a tavalyi bazeli sionista kongresszus előtt, hogy minél erősebbnek lássék a mozgalom rávették a palesztinai kolonizáció hiveinek egy jelentős részét arra, hogy vegyenek részt a kongresszuson, a mely végeredményében szintén a szentföldön akar otthont teremteni az üldözött, máshonnan, hitük miatt, elzavart zsidók számára. Tényleg beszéltek is a bazeli kongresszuson Palesztina kolonizációjáról, sőt az előadó *Kaminka* A dr. ezéki rabbi indítványára egy bizott-

ságot is választottak avval a megbizatással, hogy a szentföldi már meglevő zsidó kolonizációt fejlesszék és utjából háritsák el az akadályokat. Azóta háromnegyed év mult el, de ebben az irányban semmi sem történt, minélfogva a palesztinai kolonizációnak hívei, a kik e szerint a sionistákkal össze nem tévesztendőek, türelmetlenkednek és szószólójuk *Kaminka* A. dr. egy héber lapban írja meg nagy *csalódását*, azt mondván, hogy Herzl dr. határozottan kárhoztatja Palesztina kolonizációját és csak *„fejős tehénnek”* tekinti. *Kaminka* ezikke általában csipős és odakonkludál, hogy folyó évi július hó végén Palesztina kolonizációjának hívei *Berlinben vagy Boroszlóban külön kongresszust* tartsanak. Mi előre láttuk, hogy a dolog így lesz és hogy Herzlék gyakorlati értékű segítséget nem fognak nyujthani az üldözött hitfeleknek, hanem új álmokba és ezek révén új bajokba kergetik őket bele. A gyakorlati értékű segítségnek, Palesztina kolonizációjának mi jóval Herzl föllépte előtt szószólói voltunk s e tekintetben nincs mit változtatni nézetünkön. A politikai sionizmus azonban nem kell, sem testünknek sem lelkünknek és mi tovább is óvni fogjuk a hiszékenyeket attól, hogy beteljesülhetlen és hazafiatlan álomkép után futkározzanak.

— **Fuzio egyetem és rabbiszeminárium között.**

A Hebrew Union College sémi osztálya és a cincinai egyetem fuzionáltak. A rabbi iskola sémi osztályát áthelyezték az egyetemre, ahol csak a zsidó collegium tanárai tanítanak. A rabbiszeminárium elnökét *Vise Isaacot* befogadták az egyetem igazgatóságába.

— **A vágújhelyi izr. reáliskola** most kedvezőbb anyagi viszonyok közé került. A kultuszminiszter ugyanis — mint nekünk írják — ezen iskola évi állami subvenczióját sok utánjárás után 5000 frtra emelte föl. Ugyancsak Vágújhelyről közlik velünk, hogy *Hirsch báróné* az ottani hitközségnek iskolai czélokra 5000 forintot ajándékozott.

— **Miniszteri titkár.** *Szántó* Mihály, ismert gazdasági író, aki a földmivelésügyi miniszteriumban eddig czimzetes min. titkár volt, a király valóságos miniszteri titkárra nevezte ki.

— **Kórházi főorvos.** A pécsi közkórházban most rendszeresített főorvosi állásra *Fejérváry* Imre br. főispán *Pick* Ignác drt. nevezte ki.

— **Új bírák.** *Schlesinger* Dávid dr. trencsényi járásbíróvá a király a trencsényi törvényszékhez bíróvá nevezte ki. — Ugyanitt megemlítjük, hogy *Lányi* Albert gyulafehérvári kir. törvényszéki aljegyzőt a csathiborbói járásbíróvához kir. albíróvá nevezték ki.

— **Zsidóközgyám** Szatmárról írják nekünk, hogy az ottani havi törvényhatósági ülésen *Raab* Sándor eddigi városi második aljegyzőt, más két jelölttel szemben, jelentékeny szótöbbséggel közgyámmá választották meg.

— **Jubiláris zsidótemplom.** Bécs-Favoriten kerületében a zsidóság új templomot épített, amelynek zárókövét — mert az új alkotás ő felsége osztrák császári jubileumának alkalmából való — a most folyó jubileumi ünnepnapokon, e héten helyezték el ünnepélyesen. Az ünnepségen *Stiassny* községtanácsos a város nevében is üdvözölte az alkotást. Beszélt még az ünnepen *Tritsch* dr. A templom falába márványtáblát illesztettek, melyre rávéstek, hogy az új alkotás a császári jubileum alkalmából készült. Nevezetes és figyelmeztető érdemlő dolog — s ez az új templom keletkezésének történetében is rokonszenves méltatásra talált, — hogy a zsinagóga építéséhez *Benier* asszony, aki katolikus, 900 frtnyi adománnyal járult. A templomépítő bécsi zsidók az uralkodóhoz Budapestre

megtávirozták hódolatukat, melyre az építő bizottság elnökségéhez *Seligman*hoz ő felségétől meleg hangú köszönő távirat érkezett válaszul.

— **A nagyváradai chevra-kadisha Löblé** *Henrik* elnöklete alatt e héten, kedden tartotta meg *167-ik* évi közgyűlését, amelyen *Friedländer* *Samuel* dr. mutatta be az évi jelentést, Ennek figyelemre legméltóbb közlése az, hogy a városi temető rendezése ügyét hivatalos beavatkozás nélkül is sikerült oly irányba terelni, hogy az egyesületi temető háborítlanul maradjon az egyesület kezében s az egyesület egysége ellen irányuló törekvések, melyekről annak idején számot adtunk, meg fognak szünni. Az év halottai közül a jelentés *Lederer* *Simont* emeli ki, a ki hosszú ideig pénztárosa volt az egyesületnek s az egyesület vagyonát jelentékeny hagyománnyal gyarapította, továbbá szól *Kálmán* *Ferencz*ről, kinek emlékét családja alapítvánnyal örököltette meg. Az év folyamán 31 új taggal szaporodott az egyesület s a bekebelezési díjak 1000 frtra rugtak. Az évi számadások deficitet mutatnak, mert az egyre növekvő szegénység — az ingyenes temeléseket ide nem értve — 11.000 frtnyi jótékonyági kiadással terhelte az egyesületet. Az egyesület kórházában a lefolyt évben 184 beteget fogadtak be, 170-et gyógyultan bocsátottak el. Az ülés végén ifj. *Ullmann* *Izidor* pénztáros elnöklete alatt összeült választási bizottság jelölése alapján betöltötték a kisorsolt gondnokok és választmányi tagok helyeit. E szerint újból megválasztották *Frankl* *Lajost* és *Weisz* *Károlyt* gondnokul, *Mihelfy* *Adolfot*, *Lichtmann* *Józsefet*, *Gross* *Albert* drt, *Adler* *Mórt*, *Mandel* *Adolfot*, *Löwenstein* *Zsigmondot*, *Kohn* *Dávidot*, *Frankl* *Zsigmondot*, *Munk* *Jakabot* és *Kurländer* *Rafaelt* választmányi tagokul.

— **Az újpesti izr. nőegyesület,** elnöksége és választmánya nagy buzgalma tolytán, abba a helyzetbe jutott, hogy egy új intézménnyel gazdagíthatja hitközségét. A leányárvaház lesz ez az új intézmény, melynek helyiségétül szolgáló házat a napokban vette meg a nőegyesület 11000 frtért. Az újpesti izr. nőegyesület leányárvaháza így rövid idő múlva át lesz adható hivatásának.

— **A turóc-szentmártoni hitközség** f. hó 8-án ejtette meg tisztújítását, melynek eredménye a következő: elnök *Perl* *Zsigmond*, alelnök *Graber* *Jakab*, iskolaszéki elnök *Strausz* *Adolf* dr., templomelöljáró *Lauffer* *Jakab*, chevra kadisa elnök *Lang* *Pinkasz*, pénztáros *Fischer* *Ármin*.

— **Jubileum.** Az ó-budai Fröbel-féle nőegyesület a héten vasárnap ünnepet ült, melyben az emberszeretnek helyi mivelői felekezeti különbség nélkül vettek részt. Az ünnepeltek dr. *Tatay* *Adolfné* és *Gergelyi* *Jakab* voltak, mint a kiket a nevezett egyesülethez negyedszázados áldásos tevékenység fűz. A III. ker. polgáriskolában tartott ünnepségen *Benedek* *Sándor* dr. közigazg. bíró elnökölt, ott volt továbbá *Halmos* *János* polgármester, *Neményi* *Imre* kir. tanfelügyelő. Dr. *Tatay* *Adolfné* és *Gergelyi* *Jakab* igazgatót küldöttség kérte az ünnepségre, a melyen, mikor megjelentek, az előkelő hölgyközönség lelkes éljenzéssel köszöntötte őket. *Neményi* *Imre* a közoktatásügyi miniszter, *Halmos* *János* polgármester a főváros, *Végh* *János* a III. ker. iskolaszék nevében üdvözölte dr. *Tatay* *Adolfné* és *Gergelyi* *Jakabot*. Majd az ó-budai zsidó hitközség küldöttsége következett *Adler* *Illés* főrabbi-val, ezután *Ott* *Ádám* kath. lelkész a III. ker. népkönyhabizottsággal, *Krausz* *Jakab* dr. polgári iskolai tanár az ó-budai nőegyesület, *Kohn* *Dávid* a III. ker. munkáskaszinó, *Neumayer* *Lajosné* az ó-budai Fröbel nőegyesület nevében megannyian a halás elis-

merés magasztaló szavaival köszöntötték az ünnepeket. A Fröbel-nőgyesület ezenkívül Tatay dr.-nének pompás ezüst koszorút, míg Gergelyinek ezüst kelyhet nyújtott át. Az óvónők nevében *Rohr* Irma beszélt s a kis leányok és fiúk is kitétek magukért köszöntő verseikkel. Minderre a sok kedveskedésre az ünnepek természetesen csak elérzékenyülve felelhettek.

— **Losonczy izr. nőgyesület** *Goldberger* Dávidné elnöklete alatt f. hó 4-én tartotta évi rendes közgyűlését. *Domber* József bemutatta az alkalommal az évi jelentést, amelyből azt látjuk, hogy az évi bevételek 628 frt 95 kr-ra rugtak, míg a kiadások 37 frt 92 kr-rel kevesebbre. A tiszta vagyon 3918 frt 82 kr. A kiházasítási alap 1686 frt 49 kr. A tagok száma 128.

— **A budapesti keresk. és iparkamara** budapesti tagjait úgy az ipari, mint a keresk. szakosztály számára a múlt szombaton választották meg. Ez alkalommal a szokottnál hevesebb volt a küzdelem, különösen az iparosszakosztály jelöltjei körül, mert a kis és nagyipar állott szemben egymással. A megválasztottak között az ország ezen vezető közgazdasági testületében következő hitefeinket találjuk: a) A keresk. osztályban: *Abelesz* Zsigmond, *Breitner* Zsigmond, *Brüll* Ármin, *Fürst* Jakab, *Goldberger* Berthold, *Guttman* Ádám, *haraszi* *Jellinek* Henrik, *Kohn* Gábor, *Lukács* József, *Müller* Vilmos, *Pollák* József, *Schmiedl* Sándor, *Schwarz* Lajos, *Singer* Bernát, *Slesinger* Pál, *Ullmann* Emil, *Weisz* Berthold rendes és *Auer* Róbert, *Beck* Adolf, *Hartenstein* Zsigmond, *Mauthner* Adolf, *Pauncz* Sándor, *Sáborszky* Ede és *Wohl* Béla póttagok. b) Az iparosztályban: *Hatvany-Deutsch* Sándor, *Glattfelder* Jakab, *tóvárosi* *Fischer* Ignác, *Krausz* Adolf, *Linczer* Imre, *Wolfner* Lajos, *Schuller* József és *Weiszmann* Adolf.

— **Névmagyarosítók.** Nagykereskedőinknél ment legnehezebben a névmagyarosítás, pedig jóformán mindig rájuk utaztak és egy nagykereskedő német neve inkább szálla volt, mint a legtöbb püspöké. Igaz, hogy a börze is megmagyarosodott, de azért mégis mindig a kereskedés német volta miatt sirtak azok, akik a nemzetiségekkel paktálnak kéz alatt. A kereskedőnél és a közélet terén szereplő legtöbb embernél egyéni érték a név, amit úgy egyszerűen változtatni mint a tisztát nem lehet. Épp ez az oka annak, hogy ösmert kereskedelmi cégek, amelyeknél nagyobb egyéni érték a régi név, nehezen váltak meg német nevüktől. De e téren is immár örvendefes haladás jelezhető. A héten két előkelő nagykereskedő váltott magyar nevet. *Schlesinger* Pál, a *Schlesinger* és *Polákovits* cég beltagja, az egyik és *Kohn* Ármin a másik. Mindakettő *Sándor* vezetéknevet választott. Érdekes, hogy mindakét névmagyarosító börzetanácsos. A *Schlesinger* és *Polákovits* cég beltagjának névváltoztatását — kereskedelmi szokás szerint — körlevélben tudatja üzletfeleivel és ösmerőseivel.

— **Zsidók a szabadságharcban.** *Bernstein* Béla dr. szombathelyi főrabbi az Izr. Magyar Irodalmi Társulat megbízásából megírja a zsidó hitűek szerepét a magyar szabadságharcban. Egy testes könyv lesz ez, melyet az egyesület tagjai illetményként fognak kapni. A szerző a nevezetes munkához *Jókai* Mórtól kért előszót, aki erre készséggel vállalkozott s mint a szabadságharc legnagyobb élettanuja és részese az ő ragyogó tollával bizonyára sok érdekes adatot fog a könyv számára juttatni.

— **Hymen** *Hevess* Kornél dr., szolnoki pap-poeta feleségül vette *Gleichmann* Stefánia kisasszonyt, Budapestről. A polgáriesküvön tanukul *Simonyi* Zsigmond a híres nyelvész és *Várady* Antal dr. a nemz. szính. dramaturgja szerepeltek, akik a fiatal párt a dohány utcai templomi eskü-

vőre is elkisérték. A szolnoki hitközség papja örömnapiján *Krausz* Péter alelnök vezetése alatt álló küldöttséggel képviseltette magát.

Kartal Izidor dr. rózsahegy-i ügyvéd, aki középiskolai tanulmányait a budapesti rabbiszemináriumban végezte, lag beomer napján, f. hó 10-ikén feleségül vette *Politzer* Bernát dr. rózsahegy-i ügyvédnek és a IV. izr. községkerület alelnökének bájos leányát, *Erna* kisasszonyt.

Rubin Manó, az *Oblath* Gyula-féle nagy gabonakereskedő cég disponense, eljegyezte *Löw* Albert leányát, *Hermin* kisasszonyt Budapestben.

Marton Sándor dr., budapesti ügyvéd, jegyet váltott *Kohn* Károly, fővárosi ismert sirkőgyáros leányával *Tinka* kisasszonnyal.

* **Sirok ápolása.** A kerepesi úti és a központi izr. temetőben levő sirok és családi sírboltok gyepezéséről és öntözéséről valamint egyáltalán az ápolási munkálatokról a *p-sti chevra kadisa* gondoskodik. Ide vonatkozó megrendelések a szent egyet titkári hivatalához (VI., *Laudon-utca* 3. sz.) intézendők.

* **Lelkészek, tanítók és hitközségi alkalmazottak,** kik egy elsőrendű kedvelt belföldi életbiztosító társaság részére működni kívánnak, hogy maguknak állandó, mellékjövedelmet biztosítsanak, kéretnek ajánlatokat »tisztességes kereset« jelige alatt (*Goldberger* A. V. hirdetési irodájához, Budapest, IV., *Váci-utca* 9. intézni.

* **Díjmentes tagfölvétel.** Az alkotmány 50 éves jubileuma alkalmából a »Zion«-egylet VII. Erzsébet-körut 26. sz. a. irodájában naponta a hivatalos órák alatt (9—12; 3—6) május hó végeig a szokásos fölvételi díj nélkül vesz föl tagokat. Telefon 59—49.

* **Családi és nemesi czimerek,** régi festmények javításait, olajfestményeket, művészeti kivitelben eszközöl: *Linhart* Vilmos, arczképfestő műintézete, Budapest, VIII. *Hunyady utca* 27. szám (saját házában). Telefon.

* **Nemzetközi áruforgalom.** Az itteni *Adler* és *Hirsch* nemzetközi szállítványozó cég — mint értesülünk — összeköttetésbe lépett a Németországban már közel negyedszáz év óta fennálló *Spiero* József szállítványozó céggel és ennek telepein, *Berlinben*, *Leipzigben*, *Königsbergben*, *Hamburgban*. stb. képviselőket létesített.

Tudtunkkal ez az első magyar szállítványozó cég, mely a mai önnálló forgalmi politikának megfelelően, függetlenül a bécsi piactól kísérli meg a nemzetközi áruforgalom közvetítést, *miért bizony csak dicséret illeti, mert ezen törekvés kiválólag magyar érdekeknek szolgál.*

Közgazdaság.

* **Assicurazioni Generali.** 1898. április hónapjában az életbiztosítási osztálynál 971 ajánlat 7,116.879 korona 59 fillér biztosítási összeg erejéig nyújtott be és 859 kötvény 6,434.554 korona 57 fillér biztosítási összegre állított ki. Folyó év január elseje óta 3885 ajánlat 30,579.350 korona 16 fillér biztosítási összeg erejéig nyújtott be és 3270 kötvény 26,012.146 korona 51 fillér biztosítási összegre állított ki. Az 1898. év január elseje óta bejelentett károk összege 1,847,087 korona 96 fillére rug. Az életbiztosítási osztály kimutatott állománya 1897. december 31 én 66.636 kötvény után 410,815.677 korona 60 fillér tőkét és 476,792 korona 04 fillér járadékot tett ki, amire készpénzben 106,055.417 korona 10 fillér van tarta ékba helyezve. Az 1897. évben az életbiztosítási osztály által kifizetett károk 5,488.849 korona 14 fillért tettek ki s az összes ágazatoknál a társulat alapítása óta (1831) az évenkénti kimutatások szerint kifizetett károk 606,962.236 korona 46 fillért tesznek

ki. A biztosítás minden pótdíj nélkül érvényben marad 30.000 korona erejéig, ha a biztosított népfelkelési kötelezettségénél fogva hivatott be.

* **Salgótarjáni köszébánya.** E társaság rendkívüli közgyűlését tartotta, amelynek tárgyát a Drasche-féle társaság esztergom- és baranyamegyei köszébányáiból alakítandó új köszébányatársaságban való részvételre vonatkozó ajánlat képezte. Az igazgatóság az ajánlatot elfogadta és az új társaság alaptőkéjéből 25 százalékot és ezen társaság műszaki és kereskedelmi vezetését átvenni nyilatkozott, miért is ennek tudomásulvételét és az alapszabályoknak megfelelő módosítását indítványozza. A megjelent részvényesek az igazgatóság indítványát elfogadták.

* **A Pesti hazai első takarékpénztár egyesület-nél** betéti könyvecskékre elhelyezett tőkék április hónapi forgalmi kimutatása a következő volt: Betétek álladéka április 1-én 115.986,671 frt 87 kr. Új betétek április hónapban: a központban 2.242,556 frt 66 kr, a terézvárosi fiókpénztárnál 1.275,674 frt 61 kr, a józsef-ferenczvárosi fiókpénztárnál 1.362,493 frt 81 kr, a lipótvárosi fiókpénztárnál 693,356 frt 06 kr, a budai fiókpénztárnál 257,480 frt 74 kr, az erzsébetvárosi fiókpénztáránál 1,187.047 frt 44 kr, együtt 7,018,609 frt 12 kr; összesen 123,005.280 forint 99 krajczár. Visszafizetések április hónapban: a központban 2,290.134 frt 36 kr, a terézvárosi fiókpénztárnál 1,211.951 frt 35 kr, a józsef-ferenczvárosi fiókpénztárnál 1,235.013 frt 78 kr, a lipótvárosi fiókpénztárnál 672.840 frt 32 kr, a budai fiókpénztáránál 435,539 frt 56 kr, az erzsébetvárosi fiókpénztárnál 995.255 frt 30 kr, együtt 6,840.734 frt 67 kr. Betétek álladéka május 1-én 116,164.546 frt 32 krajczár.

A vágujhelyi állam. segélyezett izraelita reáliskola igazgatóságától.

P á l y á z a t.

A vágujhelyi állam. segélyezett izr. alreáliskolán folyó évi augusztus hó 30-án elfoglalandó két tanári állásra, úgy mint:

- a) a magyar-német vagy magyar-francia nyelvű és
- b) a mennyiség-természettani tanszékre pályázat hirdettetik.

A rendes tanár alapfizetése 1200 frt, 200 frt lakbér és öt 100—100 frtos ötödéves korpótlék. Az alapfizetés idővel 1300 frtra és 1400 frtra emelkedhetik. A rendes tanárok az orsz. nyugdíjintézet jogos és kötelezett tagjai lesznek. Előnyben részesülnek azok, kik a tornatanításra képesítve vannak. A tornatanításért külön 150 frt évi fizetés jár. A heti órák száma 20—21.

Okleveles pályázó hiányában helyettes tanár azon kötelezettséggel alkalmaztatik 800 frt díjazással, hogy még az 1898/9-iki tanév folyamában a tanári képesítést megszerezze.

A pályázók az izraelita hitközségi előjárásához czimzett, kellően felszerelt folyamodványukat *f. év július 15-ig* a reáliskolai bizottság elnökségéhez nyújtják be.

Vágujhely, 1898. május hó.

Dr. Sonnenfeld Bernát,
hitk. elnök.

Altmann Jakab,
igazgató.

Az óbudai izr. hitközségtől.

Pályázat.

Az óbudai izr. hitközségnél *f. év augusztus 15-én* betöltendő főkantori állásra ezennel pályázat hirdettetik. Évi javadalom a saját személye részére 1000 frtban, az énekkar részére szintén 1000 frtban megállapított készpénz fizetésből, továbbá természetbeni lakásból és az itt szokásos mellékjövedelmekből áll.

A pályázóktól (25—35 éves korban) megkivántatik hogy:

a) kitünő hanggal, zenei képzettséggel, az énekkar betanítására és az énekkar kíséretében úgy a mai kor szerinti mint a régi hagyományoszerű templomelőadásra való kellő szakavatottsággal;

b) metszői »שׁוֹרׁ וְקוֹרֵאׁׁׁ« minősítéssel, avagy hitoktatási képességgel;

c) minden esetre pedig a magyar és német nyelvben szó- és írásbeli jártassággal birjanak;

d) szigoruan vallásos előéletűek legyenek.

Magyar állampolgár előnyben részesül.

Pályázni szándékozók fölhivatnak, hogy az életkor és családi állapotot feltüntetve, az eddigi működést és előéletet igazoló okmányokkal felszerelt pályázati kérvényüket az alulírt előjárásnál legkésőbb *f. é. június hó 15-ig* terjeszszék be.

Próbaelőadásra csak a meghívottak bocsáttatnak, utiköltségek pedig csak a megválasztottnak fognak megterítettetni.

Budapest, 1898. május hó 11 én.

Az óbudai izr. hitközség előjárásága.

Legismeretesebb
magyar
gyártmány.

Gőzcseplők

Minden az összes gazdasági gépszakmába vágó felvilágosítással és tanácssal,

ugyszintén

általános árjegyzékkel

vagy részletes

költségvetéssel,

szívesen és díjmentesen szolgál.

Első Magyar Gazdasági Gépgyár

részvény-társulat.

Gyártelep: Budapest, külső váci-út 7. szám.

Czimre ügyelni tessék!

Az újpesti izr. hitközségtől.**Pályázat.**

Az újpesti izr. hitközségnél betöltendő II. kántori állásra ezennel pályázat hirdettetik.

Csakis zeneileg képzett, jó hanggal bíró, kifogástalan Tóraolvasó בעל קורא énekkar vezetésére képes s a férfikort túl nem lépett kántorok pályázhatnak. Az állás 1500 korona évi fizetéssel és 300 korona lakbér-illetményvel javadalmaztatik. Az a pályázó, aki elemi iskolában való hittanításra képesítéssel bír, előnyben s alkalmazás esetén külön díjazásban részesül.

Okmányokkal kellően felszerelt pályázati kérvények f. é. május hó 24-ig az alulírt hitközségi elnökséghez nyújtandók be.

A megválasztott az állást azonnal elfoglalhatja. Próbaelőadásra pedig csak az erre meghívottak bocsátatnak, az utiköltség megtérítésére pedig csakis a megválasztott tarthat igényt.

Újpest, 1898. május hó 12.

Dr. Lichtmann Mór,
titkár.

Weisz Mór,
elnök.

A battonyai izr. hitközségtől.**Pályázat.**

A battonyai izr. hitközség f. évi szeptember hó 1-től betöltendő üresedésben lévő tanítói állásra ezenel következő feltételek mellett pályázatot nyit. Évi 400 frt, azaz négyszáz frt készpénz, szabad lakás, 12 méter tűzifa. A jegyzői teendőkért külön díjazás.

A megválasztott tanítónak több családnál magánórát tanítása kilitásba van helyezve. Előnyben részesülnek nőtlenek, vallásos előéletűek. Elősmert zsidó pap részéről bizonyítvány kéretik. Pályázók tartoznak kérvényüket a tanítói oklevéllel f. év július hó 1-ig fent említett hitközségi előljáráshoz benyújtani.

Kelt Battonya, 1898. május hó 8-án.

Geller Ferencz,
hitk. jegyző.

Deutsch Zsigmond,
hitk. elnök.

A rozsnói izr. hitközség előljárásgától.**Pályázat.**

A rozsnói (Gömör m.) izraelita hitközségnél a kántori állás betöltendő. Pályázótól megkivántatik, hogy שוהטובודק וקורא legyen, jó hanggal birjon, zenei képesítését okmányokkal kimutathassa s 3 elismert rabbitól קבלות-a legyen. Fizetése 600 frt, megelégedés esetén fizetése azonnal 700 frtra emeltetik. Továbbá kényelmes természetbeni lakás, fél שחיטה és a szokásos mellékjövedelem. Pályázati határidő július 1-jén jár le, mikor az állás is elfoglalható. E napig a kellően felszerelt folyamodványok, melyekben az életkor és a családi állapot felüntve legyen, — alulírt előljáráshoz betérjesztendők. Probára csak a meghívottak jelentkezhetnek, de az uti költségek csak a megválasztottnak térítetnek meg.

Rozsnyó, 1898. április 15-én.

Dr. Gutlohn Henrik,
elnök

Demeter Lajos,
jegyző.

HIRDETÉSEK.**MATTONI****'Erzsébet' Sósfürdője**

gyógyhely BUDAPESTEN (Budán).

Idény május 1-től szeptember végeig.

Kiváló gyógyhatással bír

női bajokban és altesti bántalmakban.

Rendelő orvos:

Dr. BRUCK J., az országos közegészségi tanács rk. tagja
V, Nagykorona-utca 23 szám.

Egészséges fekvés, jutányos lakások, jó vendéglő.

Pontos közlekedés a lársaskocsikon reggelt 5 órától kezdve.

Állomási hely:

Ferencz József tér, a régi Lloyd-épület közelében.

Mielőtt a nagyérdemü

BUTOR

vásárló közönség szükségletét fedezné, ajánlható,
az országszerte ismert

LANDAU IGNÁCZ

asztalos-, kárpitos-czégnél annak szolid-minőségü butorairól, valamint előnyös áraitól meggyőződést szerezni.

Tisztelettel

LANDAU IGNÁCZ

butorraktára

Budapest, Károly-körút 22. szám
(Rüser-bazár).

דיימליך אדאלף

גראבשטיינלאנגער בודאפעשט קערעפעשער שטראססע

HEIMLICH ADOLF

Budapest, Kerepesi-út 61. szám.

Ajánlja

gyári sirķóraķtárát

mindazok figyelmébe, kiknek e szomorú kötelességet teljesíteniök kell.

Olcsó, szép és pontos kivitelért kezeskedik a czég jó hírneve.

HIRDETÉSEKET

jutányos áron elfogad

AZ

EGYENLŐSÉG

KIADÓHIVATALA.

„THE GRESHAM“

életbiztosító-társaság

LONDONBAN.

Magyarországi fiók: **BUDAPEST,**
V., Ferencz József-tér 5/6,
a társaság házában.

Ausztriai fiók: **BÉCS,**
Giselastrasse 1. sz. alatt,
a társaság házában.

A társaság vagyona 1895. decz. 31-én kor. 147,562.080.—
Évi bevétel biztosítások és kamathól
1895. évi december 31-én > 27,094.875.—
Kifizetések, biztosítási és járadéki szer-
ződések, valamint visszavásárlások
stb. után a társaság fennállása
óta (1848) > 321,644.530.—
Az 1895. évben a társaság 8761 köt-
vényt állított ki > 82,267.300.—
összeg értékekben.

Prospektusokkal és díjtáblázatokkal,
melyek alapján a társaság kötvényeket kiállít, továbbá
ajánlatokkal díjmentesen szolgálnak az osztrák-magyar
monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak
és a
magyar és osztrák fiókok.

SCHLICK-FÉLE

Vasöntöde és Gépgyár Részv.-Társ.

BUDAPEST.

Gyár és irodák:
VI., Külső váci-út 29-37. sz.

Ajánlja magát következő készítésére és szállítására,
ugymint:

vashidak és tetőszerkezetek,
szögecselt és hengerelt vastartók,
gőzkazánok és gőzgépek, zsilipek,
átereszek

kiváló jónak bizonyult rendszer szerint,
kör-szivattyúk és vízvezetési-csővek
minden nagyságban.

Főlhuzók kézi-, víz- és gőzerőre.
Vasúti kocsik.

»REFORM« viztisztító készülékek (Popelka szabadalma).

KOHN ARNOLD

gazdag sirkóraktárát
Budapest, Károly-körút 15. sz.
ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sirkóállítás szomorú
kötelességét kell teljesíteniök.
Szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámlálásért
kezeskedik a cég jó hírneve.
→ Szombaton és ünnepnapokon zárva. ←

GANZ ÉS TÁRSA

vasöntöde
és gépgyár részv.-társulat Budapesten.

KÉSZIT:

A) Gépeket és építési munkákat, teljes malom-
berendezéseket, vasúti kocsikat és vasúti föl-
szereleéseket, transmissiókat.

SPECIALITÁSAI:

B) Kéregöntvény vasúti kerekek, váltók, zuzó-
művek, hengerek és ágyugolyókhoz.

Hengerszékek kéregöntetű hengerekkel mind a
malmászathoz, mind pedig a parasztra őrléshez.

Facsiszóláshoz, papír- és cellulóza-gyártáshoz való
GÉPEK.

Vizkerekeket nagy sikerrel potló
TURBINÁK.

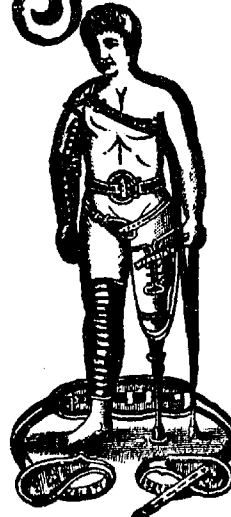
Villamos világítás nagy távolságra is a mótortól.
Zsilipek, csővezetékek, frictiós kapcsolások, rotatíós dynamo-
méterek, — ACZÉLÖNTVÉNYEK.

A Kossuth Lajos-utca 16. sz. alatti
városi irodánkban

mindig tartunk dús választékát a világító testeknek és
lámpáknak a legkülönbözőbb kivitelben, a hol saját rend-
szerű elektromos, gáz- és petroleum-motoraink és dynamo-
gépeink is megtekinthetők.

Specialista
sérvkötőkben

Cs és kir osztr.-magyar
és belga kir. szabad.
Kitünt. Brüssel 1893,
aranyérem és díszokmányal.

KELETI-FÉLE
SÉRVKÖTŐ

a legtökéletesebb ezen nemben,
nem csuszlik, nem gyakorol kellemetlen nyomást.

Ára: egyoldalú 6 frt.
kétoldalú 12

Gyáramban készülnek ezenkívül:
műtákok, műkezek, műleges fűzők, egye-
nastartók, járó és nyújtó gépek, gumi-
görsér harisnyák stb.

Megrendeléseket pontosan eszközöl

KELETI J.

kötészerész és orvos-szobészi műszerész
BUDAPESTEN.

Főüzlet: IV., Koronaherceg-utca 17. sz.
Gyár: IV., Rostély-utca 15. sz.

Nagy képes árjegyzék ingyen, zárt
borítékban.

Üzletnyitási jelentés.

Tisztelettel közlöm, hogy a *Lówy M. E. és fia* egész *Kiadványraktárát* megvettem és ugyanazon helyiségben, *VII., Király-utca 1. sz.*, nagy- és kisárusításra berendezett

kiadói és szakkönyvkereskedést

nyitok. — Állandóan, rendezett nagy raktárt tartok mindennemű

ספרים és חומשים, תחינות, מהזורים, מידורים, טליתות, עטרות, ספרי תורה, מגלות, מלכות, aranyból, ezüstből, illetve selyemből és gyapjuból.

תפילין ומזוזות מסופרים כשרים. — לחג הסוכות, אתרוגים לולבים הדסים, Továbbá פרוכת, הופה

és toraköpenyegek

legegyszerűbb és legfinomabb kivitelben.

Kivánatra küldök rajzokat a legolcsóbb költségtervezettel, ingyen. A legnagyobb hitközségektől származó elismerő levelek rendelkezésre állanak.

Teljes tisztelettel

SCHLESINGER JOS.

könyvkereskedése

Budapest, VII., Király-utca 1. szám.
Bécs, I., Seitenstädtergasse 5.

GEYER OSIÁS

könyvkereskedésében

BUDAPEST, Király-utca 20. szám alatt
kapható:

Schuk. »Schulchan-Aruch«, német fordításban, kötve 1 frt.

תורה német fordítással, melyben a רש"י-commentár pontosított szövegével is németre van fordítva öt vászonköt. 5 frt.

אבות ופירושיהן Homilien über die Sprüche der Väter (פרקי אבות) von Dr. Meisel. I., II., III. Bd. frt 1.80.

Geist des Talmud. Hochinteressante Lectüre für jüdische Familien. (1.50) 60 kr.

»Kurz und gut!« 20 Predigten für Feste, Sabbathe und Gelegenheiten. 80 kr.

Ehrentheil, Confirmationsreden, für jeden Wochenabschnitt. frt 1.50.

Hamagid. Auswahl von Bibel-, Talmud- und Midraschstellen, in homeletischer Bearbeitung. 90 kr.

Stemmer der Freude. Reden und Toaste bei freudigen Gelegenheiten, von Lion Wolf. (1.80) 1.20.

Hirsch Samson Raff. Pentateuch mit deutscher Uebersetzung nebst Commentar in 5 prachtvollen Leinwandbänden. 13.—

Hirsch, »Dein Haftarol«, nebst deutscher Uebersetzung und Commentar, in Leinwandband. 4.70.

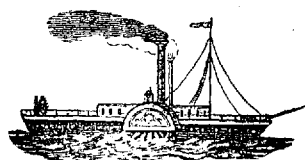
תורה nebst hebräischem Commentar, von Prof. S. D. Luzath, auf dem feinsten Regalpapier. 6.50.

ישעיה, nebst hebräischem Commentar, von Demselben 4.—

וכנה, über die Lehre der Caballa und der Entstehung der hebräischen Accente, von Prof. S. D. Luzath 3.50.

Postai megrendelések utánvét mellett pontosan eszközöltetnek.

Magyar Folyam-és Tengerhajózási Részv.-Társaság.

Hirdetmény.

Combinált hajózási és vasúti átrakási forgalom.

A »Magyar Folyam- és Tengerhajózási Részvény-Társaság« igazgatósága közhírré teszi, hogy a combinált hajózási és vasúti forgalomban, folyó évi április hó 1-én megjelent I-ső kivételes díj-szabáshoz (Bajoror-zággal való forgalom) folyó évi június hó 1-én az I-ső pótlék jelenik meg.

A pótlék a bajor helyi érdekű vasutak díjtételeinek kiegészítését, illetve módosítását és a fődíj-szabáson előforduló némely sajtóhiba helyesbítését tartalmazza. — E pótlék példánya a fentemlített naptól kezdve a »Magyar Folyam- és Tengerhajózási Részvény-Társaság« igazgatóságánál ingyen kapható.

Budapest, 1898. évi április hó.

Az igazgatóság.

Biztosítás árfolyam veszteség ellen.

4% magy. jelz. hitelb. nyer.-kötv., huzás május 15, díj 25 kr., esetleges veszteség 22 frt.

1870-es nyer. sorsjegy, egy egész, huzás május 15, díj 30 kr., esetleges veszteség 30 kr.

1870-es nyer. sorsjegy, egy fél, huzás május 15, díj 20 kr., esetleges veszteség 20 kr.

Fővárosi bank részv.-társaság
V., Erzsébet tér 1. sz.

Katonaügyi iroda.

BUDAPEST,

VII., Kerepesi-út 6. szám.

Eljár gyorsan és olcsón a tényleges állományu tiszték és legénység és egyéves önkéntesek összes katonai és személynéi ügyeiben; elintézi a reklamációkat, a védkötelesek vagy tényleg szolgálók és a tiszt urak házassági ügyeit, az illetőségi ügyeket, a vidéken és külföldön tartózkodók útleveléit és a cs. kir. katonai és a magy. kir. honvédségi nevelő-intézetekbe való fölvétel ügyében gyorsan és sikeresen jár el.

Irodai órák: délelőtt 9—12-ig délután 3—6-ig.

Dominki János,

volt csász. és kir. százados.

Gyöngyszemek a talmudból és midrásból.

— Forrásokból szedve: Szabolcsi Miksa. —

Akár milyen gyorslábu a nyul és akármilyen lassujárásu a csiga, mégis elébb ér célta a haladó csiga, mint a heverő nyul. (A kisebb tehetségű, de szorgalmas tanuló akárhányszor tulszárnyalja nagy tehetségében bizakodó és ép ezért a tanulást mindig majdra halasztó tanulót. A hasonlat különben nem csak a tanulókra nézve áll.)

*

Ha kidőlt a fa, oda az árnyéka is; ha *voltál* gazdag, jóbarátaid is csak *voltak*.

*

Ha nem tudtál megalázkodni odáig, hogy amit nem tudsz, azt másoktól kérdezd, nem is fogsz fölemelkedni odáig, hogy amit mások nem tudnak, tőled kérdezzék.

*

A csunya nő még sokkal csunyább, ha szépnek akar tetszeni. A balga annál bolondabb, minél többet erőlködik, hogy bölcsnek lássék.

*

A magadénál jóval előkelőbb családból vétél feleséget: rabszolgája lesz minden hozzátartozójának.

*

Pénzéért vettek el a nőt: válólevelet irhatsz férfiasságnak.

*

Ne jártasd szemeidet másnak a serlegén, mikor a magad serlegéből iszol. (Képletes intés a férjuraknak, hogy még gondolatban se sértsék meg a házasság szentségét. Goethe »Wahlverwandschaft«-jában az embernek ilyen más serlegére való gondolatát, míg a maga serlegéből iszik, szellemi házasságtörésnek mondja.)

*

Aki nem akar megbocsájtani, azt vezessétek ki a temetőbe. (Ott maga előtt látva az emberek mulandóságát, haragja és dőlyte mindjárt alábbszáll.)

*

Ha irigység, vagy boszuvágy tölti el szivedet, kérdezd meg tőle, hogy tudja-e, hogy valamikor por és hamu lesz belőle?

*

Büszke vagy a gyöngyökre, mikkel magad ékesited: hisz nem te jártál értők a tenger fenekén. (Tudós, ki idegen szellemi termékekkel büszkélkedik, a magáéinak adván ki azokat).

*

Mit ütöd a halottat; mit utasítod rendre a ferde eszüt!

*

A balga a rugást sem érzi meg, a bölcsnek a szem hunyorítása is sok.

*

Látod, szólt büszkélkedve a veréb a fülemülehez: engem nem fognak be kalitkába. A balga, föl nem fogta észszel, hogy ez nem a fülemülének válik szégyenére.

*

Amilyen csapás a feledés az észnek, olyan áldás a szivnek.

*

A fogfájást csak nagyobb fájdalommal gyógyíthatod.

*

Nagy uzorás a vágy; minél többet engedsz neki, annál többet követel.

*

Légy szemérmes nem csak cselekedeteidben, de beszédedben és gondolatodban is és félj az Istentől annyira, mint az emberektől. (Bölcsök jól ösmerték az embereket és tudták, hogy sok dologtól tartózkodnak, illetve sok dolgot cselekednek tisztán másokra való tekintetből. Nem is kíván hát többet a jámbor és bölcs mester tanítványaitól, mint hogy Istent is legyenek annyi tekintettel, mint az emberekre.)

*

»Mi ujság nálatok« kérdezték Hakukai Jochannantól. — »Pompás zabtermésünk van« felelt örvendezve — kérdezték. — Ha a lovaknak mondanád a hirt — szóltak erre ösmerősei — roppant örömet szerznél nekik. (Az ember ne arról beszéljen társaságban, mi őt érdekli, hanem alkalmazkodjék azok szellemi színvonalához, kiknek körében tartózkodik. A szellemi életéről akartak hirt Jochanna barátai, míg ő, ki viékről érkezett, arról referált, mi első sorban őt érdekelt.)

Allatmesék.

Rabbi Berachja Nikdáni »Mislé sualim«-jából.

Szállj le hozzám, kakas komám, hívogató hizelgő szóval a róka az előle magas fára menekült kakast. Szállj le hozzám, hisz most már nincs mitől tartanod. Mert tán csak hallottad, hogy itt a messiási korszak, melyről a próféta megjósolta, hogy a tigris és a gödölye békésen fognak lakozni egymás mellett, a gyermek játszadozni fog a viperával, anélkül, hogy baja történék és természetesen a róka is igaz barátjává valik a kakasnak. A kakas ennek roppantul örült, és épen le akart repülni a ravasz hizelgőhöz, midőn az, megneszelve a vadász és agarai közeledését, hirtelen veszett futásnak iramodott. — Várj, várj! hát hova rohansz, róka barátom? kiáltott utána a vadászt és kutyáit szintén észrevett kakas; hisz magad mondtad, itt a messiási korszak, tehát béke lesz közted és vadászkutyák között is. A róka a kakas hívására futás közben így kiáltott vissza: Hisz igaz, hogy itt a messiási korszak, de mit használ, ha *azok a kutyák ott* nem akarják elhinni.

Könyörülj.

— 12-ik század. —

*Az Erő vagy! ki az eget
Kis pehelyként tartod.
Hősök hőse! remeg a föld.
Ha megvillog kardod.
S mi mik vagyunk? Gyenge pára!
— Mi ha leszállt fűre-fára,
Szétfoszlik a semmiségbe,
Alig volt és már is vége:
Uram, Uram, könyörülj!*

*Szemed, mint a nap világa
Egen, földön áthat:
Parányokban sok milliő
Uj világot láthat!
S a mi szemünk? Azt se látja,
Mi az élit bele vágja,
S menjünk völgybe, menjünk hegyre,
Igy esik, hogy botlunk egyre:
Uram, Uram, könyörülj!*

*A te elméd fénye előtt
Minden homály oszlik,
Minden kétség, minden rejtély
Szerte-szélylyel foszlik!
S a mi elménk? fénybogárka
Sötét erdő vadonába?
Zivataros, zord éjfélen...
Uram, Uram, könyörülj!*

*Utainkon, mint a kábák,
Ugy bolyongunk végig,
Enélünk is félig éljük
És csak sejtjük félig...
Meg-megállunk néha-néha:
Merre is van utunk célja?
Nem tudjuk, hogy hová értünk:
S megleljük-e pajzsunk, vértünk?
Uram, Uram, könyörülj!*

*Irányíts hát! Támogass hát!
Világítsd meg elménk!
Ha nálad nem, segítséget
Másnál hol is lelnénk?
Csakis Te élsz! Minden egyéb
Árnyékos csak, semmi egyéb:
Az kell csak, hogy ujjad intsen
S a mi volt, az többé nincsen,
Uram, Uram, könyörülj!*

Roboz Andor.

Az orpheumokról és sängerájokról a zsidóság szempontjából hazánkban.

Hogy e témára helyt kérek e lapok hasábjai között, teszem ezt abból a szándékból, hogy, nézetem szerint, egy hibás jelenségre hívjam föl e lap olvasóinak figyelmét, hogy nyomdafestéket kapjanak ama gondolatok, melyeket több oldalról hallottunk társaságban hangoztatni, nálunk okosabb, nagyobb látókörrel ellátott emberektől, számot tartva tehát arra, hogy e lapok olvasói figyelemmel fogják kísérni a jelen cikkét, tekintettel tárgyának társadalmi fontosságára.

Induljunk el az általánosból! Ha szórakozni akarunk, megyünk színházba, el-elnézünk orpheumba; s nyugtalan fővárosi vértünk nem hagy bekét — el-eljutunk az u. n. »tingl-tangl«-okba, »sängeráj«-okba. Fogalommal akarunk birni az alacsony és magas műzsáról, de meg a kíváncsiság sem hagy nyugton, ha valamely internacionális csillag lép föl, ott kell lennünk, élvezni akarunk, ha mindjárt — potyajegyek útján is. Hogy a színház izlésünket fejleszti, hogy gondolkozásunkat nemesíti, fel-emel bennünket, majd pedig iránydarabjaival meggyőződésünket befolyásolja, nevel bennünket, eme tényt fölösleges hővebben fejtegetni. Hogy az orpheumok, ha magasabb niveaun állanak, szintén élvezetet nyújtanak s hogy asszonyaink mily hálásak irántunk, ha az eddig meg nem engedett helyen tanulmányokra tehetnek szert — ez mind természetes. Erkölcsi tulérzékenységnek tartjuk és nem osztjuk a pensionált gráci katonabácsik nézetét, kik az öt Barrison-nővért kifütyülik, holott a fél világ gyönyörködik állandóan bennük, a mely tény többet beszél egymaga minden egyéni kritikánál — mert a katonabácsik szentek lettek. Mi nem vagyunk ilyen tulérzékenyek s igenis társadalmi szükségnek megfelelőnek találjuk, ha az alacsony műzsa is hajlékot talál; de legyen bennök szellem, izlés.

De mi magunk, kik pedig itt-ott már megfordultunk, még nem voltunk orpheumi előadáson, a hol a program nagy része, de legalább is annak egy-egy pontja ne lett volna kifigurázása a zsidó tulajdonoknak, a zsidó történetnek. Minden nép, nemzet, esetleg felekezet jellemében találunk egy-egy tulajdont, melyet színpadra lehet vinni; nevetünk, mulatunk rajta, ha magunk előtt megérezkítve látjuk. De megköveteljük a történeti hűséget. A magyar huszár snájdigsága mellett eltörpült mindenestre az elnyomott ghettoiban fölnevelt zsidó, testi fejlettség, ügyesség, — ma már e tekintetben nincs különbség. Hiszen nézzünk csak körül a legismertebb dráma és népszínműinkben szereplő zsidó alakok hogy vannak bemutatva?

A »Falu rossza« korcsmárosa a falusi zsidó korcsmárost mutatja be nekünk a maga valóságában. A »czigány«, az »Ezer év« zsidója tulajdonait, ha magunk előtt látjuk, bensőnkben érezzük, hogy ez közelebb hozza az elfogult társadalmat hozzánk. A »velencei kalmár«-ban az elnyomott középkori zsidót állítja elének a költő: leányát elszöktették, őt megvetették s ime, hogy hatalmas van, bosszuálló kíván lenni. Megfelel a történelmi képnek. A most repertoiron levő »Aranylakodalom«-ban a zsidó az 50 aranyból, mit a haza oltarára áldoz, utolsó percében egyet emlékebe tesz: egytől nem bir megválni, ezt is concedáljuk, mulatunk s nevetünk e helyzeten mint hallgatóság. De akkor, midőn a mi orpheumaink — kevés kivétellel — s különböző nevű mulatóink jargonja a lengyel-zsidós német, tehát ez uton az előadás tárgya

is a zsidóra vonatkozik, a könnyelmű nő, mindig mint z-ido nő; a lipótvárosi »Grosstädtler«-t mint gyávát és hazátlant mutatják be, kérdem van-e egy csipetnyi történeti hűség az ily darabban? Nagyon sok apró, megszokott orpheumi szellemességet nem akarok e sorokban reprodukálni, így csak végül utalok arra, hogy, mily hatással volt reám az utóbbi napok egyik véletlen átélvezett estéje. Előttém megjelent egyik Caprice-mulató deszkáin a püpos zsidó hadügyminiszter, a zsidó udvartartás egy lehetetlen állapotban, sokat halottuk a »Mogen Dovid« ordent ect. De kérdem most, mily hatással van ily darabnak a szűk látkörű vidéki gentryre s más magyar publikumra? Befolyásolja az ilyenfelszeg bemutatás s eltávolítja tőlünk a társadalmi életben.

S ha társadalmi elfogultság ellen küzdenünk kell még mindig legjobban teszszük, ha kerüljük eme jargonos nyelvű lebujoikat; pedig még az utóbbi időben is mindig nagyszámú zsidóság látogatja eme helyeket! A mi történelmi hagyományaink legyenek előttünk szentek, s ha azokat kifügamigálják, oda még belépti díjat is fizessünk?! — nemde furcsa állapot ez! Az orpheumok alapja a fővárosban megingott; az egyik a napokban dült össze, egy másik düledezik; távöltartja a jó izlés hazai publikumunkat; de annál inkább tartssuk magunkat mi zsidók távol az ilyen szórakozó helyektől. Nekünk igenis kötelességünk és önérdékünk, hogy leküzdjünk minden akadályt, mely a társadalmi életben bennünket a többi emberektől eltávolít; mi az itt- ott még mutatkozó ellogultságot kívánjuk eloszlatni. Sohasem tudok szabadulni attól a benyomástól, a mihez Münchenben jutottam.

Egyik nagy elegáns orpheumban, a »Colosseum«-ban, mely pedig igen magas színvonalon áll, egy krétarajzoló a »Kleiner Itzig«-et rajzolta nagy »pajesz«-szel; az előadás egy pontja sem kap olyan iszonyatos tapsot, mint aminőt ezen ártatlan pont előidézett. Tehát még a művelt nyugat is mennyire elfogult! A fanatisált tömeg vak s ha alkalma van valamit látni, a szerzett egy benyomás uralja egészen. Azon sok lehetetlen helyzet, mely az orpheumok, a »sängeraj«-ok deszkáira viszi a »Commercialrath«-tól lefelé egész az utolsó sarki hor-dárig a zsidót, olyannyira elütő, nem igaz, hazug helyzetben adja vissza a zsidót, hogy az ily dolog azután képes az elfogultságot lenntartani, táplálni. De művelt hazai zsidóságunk, melynek a jó izlés, a közélet, intézményeink annyit köszönhetnek házában, hála Istennek, mindjobban távolodik az orpheumoktól, az éneklő lebujoiktól.

Mig azelőtt mi voltunk nagy részt ezen izléstelen helyek látogatói, sokan szerettek német előadást élvezni, mert nem jól értették a magyart; ma már, hála Istennek, jó izlésünk távöltart ezen pinczehelyiségektől, de tartson távol a jövőben még inkább bennünket az önérdékünk a társadalmi élet tekintetéből. A művelt zsidó társadalomnak nincs szüksége ily anyagra, eltűnt a régi ghetto szellem, megszűnt a szabad hazában az exkluzivitás jórészben, szabadon élvezhetjük hazánk összes intézményeit, mint polgárok, s ha van is valami, a mi vallásunkon kívül bennünket összeköt, az csak ama valami lehet, a mire Theodor Herzl az ő »Uj Ghetto«-jában utal, hogy igenis van köztünk kötelék, kapocs, melynek erkölcsi törvényeit jobban kívánjuk respektálni, mint felekezeti, melyen nyargal folyton a politika, a társadalom, ennek az új erkölcsi kapocsnak nevében kérjük e lap olvasóit a fentieket tekintetbe véve a hazafiság, melynek pedig e széles hazában buzgóbb őrei nincsenek, a jó izlés, társadalmi

nyugalmunk, tehát önérdékünk szempontjából is, tartssuk magunkat távol az orpheumoktól, de különösen az éneklő lebujoiktól — legyen nevük bármilyen.

A józan ember keresni fogja, hogy mi hozza az embereket egymáshoz közelebb, s mi e józanság nevében hangoztatjuk: Le az ilyen orpheumokkal, sängera-jokkal!

Dr. Szántó Manó.

Koheleth.

— *Vrhlicky.* —

*Tar gallyak közt bús fűtűyü őszi szél jár
S czibálja a rég üres fészkeket
Tavon, parton szétnyújtózott az éj már,
Sir, nyög a nádas lenn a viz felett.*

*Az ős zsidó előtt im ott a könyv még...
Imáit hasztalan mormolta ma.
A földet mintha gyász fátylakba fődnek
S ő a teremtés sirján állana.*

*Az évek súlya, kinja összetörte,
Nap és mécs egyként gyötrik vén szemét,
Zord sivatag lön a világ körötte,
Setét lelkének már minden setét.*

*Eltölti mind a bukottak keserve...
Mit ér a köny, a verejték, mit ér?!
Százerek vádja, dühe forr ma benne...
Mit ér az élet s a halál mit ér?!*

*Mit ér a múltó kéjjel teli csésze?
Min csak a nő csügghet csömörtelen'...
Hazug az arcok könye, nevetése
És győz a gatszág a becsületen.*

*A vén zsidó így mormol, prézsmítál ott
S valaki kérdi: Mit zsémbeskedel?
A teremtésre mondhatss ezer átkot,
A nő csókolni mégsem fárad el.*

*Virág, madárdal, fény — bár mind tünékeny,
Mindig megmegettér, ha nem is neked...
Vén odvas fa gyümölcse rejtekében
Már ott a mag s tuléli a telet...*

Telekes Béla.

Életképek.

— Irta: dr. Seltmann Lajos. —

(5. Folytatás.) *

A rabbi, hogy megfeleljen ezen és száz kérdésekre, idézi a Sulchan Áruch 175. fejezetének 6., 7. és 8. paragrafusait, melyekben e kételyek és kérdések fölött ki van mondva a döntés. De még csak akkor keletkezik az igazi pilpel, mert a felfortyanó vérű fiatalok nem akarnak megelégedni a Sulchan Áruch ítéletével. Jobbra-balra foly a vitatkozás. A besz-hamidrás inkább egy törvényszékhez hasonlít, a hol a panaszló, a vádlott és a védő ravaszul kiesztelt okokkal akarják egymást meggyőzni. Végre sikerül némi rendet teremteni a szörnyű zajban; a vitatkozók egyelőre ki vannak békítve s a rabbi tovább olvas: »Ha valaki egy olyan részt vesz meg, mely az eladó birtokának közepén fekszik, akkor meg kell vizsgálni, vajjon ez a rész külön területet képez-e sajátos tulajdonságai folytán, ekkor a vásár jogérvényes s az, a kinek birtoka az eladó birtokával határos, nem semmisítheti meg a vételt, mert az ő földje és az eladott földdarab közt van az a rész, melyet az eladó visszatartott magának. De ha az eladott rész nem képezhet önálló területet, mert semmiben sem különbözik a környező részekről, akkor a Barmeczró (a kinek földje az eladóval határos) megsemmisítheti az eladást (ha ő maga akarja megvenni azt a részt), mert azt mondhatja: »Ez az eladás csak csel, az eladó előbb azt a részt becsátja áruba, melyet földjének többi részei környeznek, s melyeket megtart magának; később majd eladja a maradékot, vagyis azokat a részeket, melyek az én földemmel határosak, s én nem szegülhetek ellene, mert az a vásárló, a ki az előbb eladott rész tulajdonosa lett, úgy mint én, bar-meczrója lett a földje körül levő részeknek.«

»Ha az a földdarab, melyet el akarunk adni, négy oldalról más földektől van körülveve, melyek mindegyike más birtokosnak tulajdona, úgy hogy 4 barmeczró van, s ezek egyike megveszi azt a földet, akkor a vétel érvényes és a többi három bar-meczró nem döntheti meg a vásárt. De ha a 4 bar-meczró összeáll, hogy megvegye a földet, akkor két álló vonalat kell rajta keresztül húzni, hogy 4 részre osztódjék, úgy hogy mindegyik azt a részt kapja meg, mely földjére dül.«

Ide érve, már nem hallja a rabbi a saját hangját sem. olyan borzasztó zaj uralkodik a tanulók közt, a kik saját felfogásuk szerint magyarázzák az előadottakat s különböző szempontok szerint bírálják. Sokat vitatkoznak azon, vajjon mi czéljuk akar lenni a talmudistáknak ezekkel a bar-meczró törvényekkel? A rabbi azt állítja, hogy ezt a törvényt tiszta humanitásból alkották, arra volt rendelve, hogy teljesen a földművesek kívánságát és szükségét, hogy földjeik egymás mellett legyenek és így azokat könnyebben megmunkálhassák s könnyebben vigyázhassanak rájuk; azért füzi a talmud ezt a törvényt a szentírás eme mondásához: »Tedd azt, a mi jó és igazságos az Örökkévalónak szemében«, és azért szünik meg a birtokszomszédnak joga, ha valaki egy árvának vagy özvegynek adja el a földjét. De abban a pillanatban megdönti a rabbi állítását és bizonyítását Smüle Lasbrinn (Lovasberény), egy szőke szikár ifju, a kinek lesir az arczáról az éhség, merészen azt állítva,

hogy azt a törvényt nem humanitás szempontjából, hanem a nagybirtokosságra való tekintetéből csinálták. Különböző helyekből bizonyítja be, hogy a talmud mindig a nagybirtokosoknak kedvez a kisbirtokos rovására. Ezzel Smüle Lasbrinn kiadta a jelszót egy nagy pilpelre, nem-sokára nagy párt csatlakozik hozzája, mely tiltakozik a talmudnak nagybirtokossági gazdasági elvei ellen, s az egyik éles elmével védelmezi, a másik pedig támadja a római Leges agrariæ és a modern szocializmust, sőt a kommunizmust is, a nélkül, hogy a vitatkozók valaha hallották volna ezeket a jelszavakat. Azalatt elmúlt már dél, a siúrt (előadás) be kell végezni. A rabbi fölkel székéről, a bócherek nemkülönben. Az előbbi e'mondja a szokásos kaddist, az utóbbiak áhitatosan hallgatják, az agg befejező szava messze hallatszik: »Amen!« — »Amen, amen«, hangzik minden oldalról. A bócherek sort állanak, a rabbi jobbra-balra köszön és most már kissé fáradtan, de mosolygó, barátságos arcczal megy lakására. Más napokon még az előadás után is sokan itt maradnak a tanteremben, hogy a »pilpelt«-t folytassák, de ma mindenki örvendő izgatottsággal siet ki, mert nagy nap következik: holnap nem előadásra gyűlnek össze, hanem menyegzőre. A legtöbben bekísérik a rabbit lakására, hogy elbucszanak tőle, mert nem K.-Várdán. hanem a szomszéd helységben lesz a menyegző, ámde illetlenség lenne elhagyni a várost a nélkül, hogy a rabbitól szabadságot ne kérnének rá. A rabbi mind-egyiknek kezet nyújt, melyet ők tisztelettel csókolnak meg, végül kimért léptekkel jön a chószen (völegény), a rabbi rövid beszédet intéz hozzája, tanácsokat ad neki a jövő életre, azután mind a két kezét rátevéen fejére, szíve mélyéből rebegi az ősrégi áldásmintát: »Isten áldjon és övjon meg« stb. Ezalatt könyek peregnék végig hosszas szakállán. Megindultan hagyják el a hű, nemes tanítót, a ki nem mulasztja el, hogy utánuk ne kiáltssa: Köszöntsétek nevemben a kallét (mennye-asszonyt), s mentsetek ki, hogy nem mentem veletek.

Nem valami ritka dolog az, hogy egy bocher, a ki nem ismer más hivatást, mint a tanulást, megházasodik, sőt ez gyakrabban gesik, mintsem kívánatos lenne. Ámde ily esetben a bocher pár héttel a menyegző előtt elhagyja a jesibát, hogy vagy a szüleihez menjen, vagy ha szülei nincsenek, valamely kedves rokonához, hogy aztán onnan induljon a menyegzőre. Ma azonban egészen más-képen áll a dolog. A mostani völegénynek nincs senkije a világon, mint hű tanítója és kedves pajtásai. Sok évvel ezelőtt került ide Erdélyből. Hol állott a böicsője, azt talán maga sem tudja. Neve Hersele Tarde (Torda). Sajátképen *azelőtt* hívták így, néhány év óta pedig Hersele Chalósesz a neve. Chalósesz héber szó s azt teszi, hogy ájulás; Hersele Chalósesz tehát azt jelenti: az ájuldozó Hersele. Ezt a szép nevet meg úgy szerezte, hogy ezelőtt vagy két esztendővel a tise-báv böjtnapon az egész jesiba előtt ájultan összeroskadt. Persze kisült aztán, hogy Hersele az előtte való napon sem evett egy falatot sem, nem azért, hogy Istennek tessenék, hanem azért, mert nem volt mit. De hát mit tesz az? Vajjon szabad-e azért chalóseszba esni? Elájulhat egy pricze (uri asszony), ha sokat tánczol, elájulhat egy nógid (gazdag ember), ha sokat eszik és iszik; de az mégis csak hallatlan, hogy valaki böjtölés miatt ájuljon el. Ez örök gyalázat!

(Folytatása következik.)

* Lásd az »Egyenlőség« 17. számát.

